บทที่ 2
การสอบสวนคดีพิเศษ

2.1 กรมสอบสวนคดีพิเศษ

โดยทั่วไปพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่บัญญัติขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาอาชญากรรม หรือปัญหาสังคม หากจะต้องมีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นเพื่อรับผิดชอบดำเนินการตามพระราชบัญญัติ ก็จะมีการกำหนดให้มีหน่วยงานดังกล่าว ไว้ในพระราชบัญญัตินั้นเอง ซึ่งจะเป็นผลให้สะดวกในการใช้กฎหมาย และการศึกษาค้นคว้าอ้างอิงด้วย

แต่ในกรณีของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษนั้น เนื่องจากมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษขึ้น ก่อนการประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 โดยพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติให้มีกรมสอบสวนคดีพิเศษในกระทรวงยุติธรรม และมีกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการของกรมสอบสวนคดีพิเศษ กำหนดอำนาจหน้าที่ไว้แล้ว พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งใช้บังคับภายหลัง จึงมิได้บัญญัติกำหนดให้มีกรมสอบสวนคดีพิเศษอีกเพราะจะเป็นการซ้ำซ้อนกัน[1] โดยกรมสอบสวนคดีพิเศษก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2545 ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2545 ภายใต้สังกัดกระทรวงยุติธรรม ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า Department of Special Investigation หรือ DSI เป็นกรมในกลุ่มภาระกิจการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งประกอบไปด้วยบุคคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญ ในด้านต่าง ๆ พัฒนารูปแบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพ เป็นองค์กรหนึ่งซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ในการปฏิรูประบบราชการ ทำให้ประชาชนและประเทศชาติได้รับความเป็นธรรม และประโยชน์สูงสุด

2.1.1 แนวคิดในการจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษ

เนื่องจากสถานการณ์โลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม รวมตลอดถึงการเปลี่ยนแปลงในการประกอบอาชญากรรมซึ่งจากเดิมเป็นอาชญากรรมที่ใช้ความรุนแรงทารุณโหดร้าย มีรูปแบบในการประกอบอาชญากรรมที่ไม่ซับซ้อน (Street Crime) เป็นการประกอบอาชญากรรมที่ทำให้เกิดความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งถือว่าก่อให้เกิดความสูญเสีย

---

[1] สุรพล ไตรเวทย์, <u>การสอบสวนคดีพิเศษ</u> (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญชน ,2547), หน้า 69.

อย่างมหาศาล เนื่องจากความสูญเสียดังกล่าวมีผลกระทบต่อประชาชนและประเทศเป็นอย่างมาก และอาชญากรในปัจจุบันเป็นผู้ที่มีความรู้ มีบุคลิกภูมิฐาน ใช้เทคนิคและเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพสูงในการกระทำความผิด มีวิธีการปิดบังการกระทำความผิดของตนโดยอาศัยช่องว่างทางกฎหมาย มีเครือข่ายองค์กรกว้างขวางทั้งภายในและภายนอกประเทศซึ่งการกระทำดังกล่าวข้างต้นทำให้ยากต่อการรวบรวมพยานหลักฐานในการกระทำความผิด

โดยในปัจจุบันองค์กรที่ทำหน้าที่สอบสวนคดีอาญา คือ พนักงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ แต่จะเห็นได้ว่างานทางด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยเฉพาะงานด้านการสอบสวน ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิผลเท่าที่ควร เนื่องจากรูปแบบและวิธีการของอาชญากรรมได้มีการพัฒนา โดยเกิดจากการนำเอาความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของผู้กระทำผิด หรือการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการกระทำความผิด ก่อให้เกิดอาชญากรรมรูปแบบใหม่ๆ เกิดขึ้น เช่นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (Economic Crimes) อาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational Crimes) อาชญากรรมที่กระทำเป็นองค์กร (Organized Crimes) อาชญากรรมที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Crimes) เป็นต้น ดังนั้น รัฐจึงได้พยายามปรับปรุงวิธีการ มาตราการต่างๆ เพื่อจะได้นำมาใช้แก้ไขปัญหาในด้านการสอบสวนของกระบวนการยุติธรรม

การปรับปรุงการสอบสวนสาเหตุหนึ่งเกิดจาก ระบบการสอบสวนในปัจจุบันไม่สามารถแก้ไขปัญหาความบกพร่องของพยานหลักฐานในคดีบางประเภทได้ อีกทั้งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับการสอบสวนซึ่งได้บังคับใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2477 และแม้ในปัจจุบันจะได้มีการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติในบางส่วนแล้ว แต่ก็ยังไม่พัฒนาเทียบเท่ากับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยเทคโนโลยีการสื่อสาร สังคม วัฒนธรรม รวมถึงการประกอบอาชญากรรมที่ได้มีการพัฒนาก้าวไกลไปอย่างมาก

จากการพัฒนาของอาชญากรในการประกอบอาชญากรรม จะเห็นได้ว่าปัญหาอาชญากรรมได้มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปในรูปแบบต่างๆ เช่น การประกอบอาชญากรรมโดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูงหรืออาชญากรที่มีการศึกษาสูง ได้นำเอาความรู้ความเชี่ยวชาญของตนไปใช้ในการกระทำผิดเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ ในขณะเดียวกันก็ใช้ความรู้ ความเชี่ยวชาญปกปิด ซ่อนเร้น ทำลายพยานหลักฐาน เพื่อให้พ้นจากการกระทำความผิด หากไม่มีการปรับปรุงระบบสอบสวนให้ทันสมัยแล้วก็ยากที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาถึงด้านประสิทธิภาพในการสอบสวนของเจ้าพนักงาน ก็จะพบความจริงว่าพนักงานสอบสวนเป็นเพียงบุคคลธรรมดา ไม่สามารถรอบรู้ได้ทุกเรื่อง เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับอาชญากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านแล้ว ก็จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การ

ค้นหาความจริงหรือค้นหาพยานหลักฐานเป็นเรื่องยากลำบาก ทำให้การกระทำความผิดเกิดขึ้นและล่วงเลยเป็นเวลานานแล้ว จนได้ยินเสียงค่อนขอดว่า เจ้าหน้าที่ไร้ความสามารถ ไม่ปฏิบัติหน้าที่หรือไม่มีความสามารถเพียงพอ ด้วยเหตุผลดังกล่าวคณะกรรมกรรมาธิการการบริหารและการยุติธรรม ได้จัดการประชุมสัมมนาทางวิชาการและมีการจัดทำรายงานการประชุมทางวิชาการพร้อมสรุปผลการพิจารณาของคณะกรรมาธิการการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภา[2] ได้ความโดยสรุปว่า สถานีตำรวจซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมนั้น ขาดการพัฒนาและทำการปรับปรุงอย่างจริงจัง โดยมีลักษณะหัวโต ตัวเล็ก กล่าวคือ พนักงานสอบสวนมีจำนวนเท่าเดิม แต่ผู้บังคับบัญชามีจำนวนมากขึ้น ทำให้พนักงานสอบสวนมีจำนวนน้อยกว่าปริมาณงานและไม่สมดุลกับงานที่เกินขีดความสามารถที่จะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อปริมาณงานมาก พนักงานสอบสวนก็ต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อให้งานผ่านไปเท่านั้น พนักงานสอบสวนจึงไม่สามารถที่จะพัฒนาความรู้และเทคโนโลยีอันทันสมัยเพื่อให้ก้าวทันอาชญากรรม การกระทำความผิดสมัยใหม่ที่อาชญากรผู้ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ เป็นผู้ลงมือกระทำความผิด

ด้วยเหตุดังกล่าวคณะกรรมาธิการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภา จึงมีข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาเรื่องการสอบสวนโดยมีแนวคิดว่า ควรปรับปรุงโครงสร้างกรมตำรวจ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติในปัจจุบัน) โดยคัดโอนงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรไปไว้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานนั้นโดยตรง เช่น งานทะเบียน งานป่าไม้ งานรถไฟ งานเก็บภาษี และงานคนต่างด้าว นอกจากนี้เมื่อมีการแยกศาลออกจากกระทรวงยุติธรรมแล้ว* ควรตัดโอนกรมตำรวจให้มาขึ้นกับกระทรวงยุติธรรมเพื่อทำหน้าที่ได้ถูกต้องตามหลักนิติศาสตร์และสามารถพัฒนาให้เป็นวิชาชีพได้

นอกจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับกระบวนการยุติธรรมดังที่ได้กล่าวมา ซึ่งทำให้เกิดความจำเป็นในการแก้ไขปรับปรุง ที่ "ระบบ" และ "โครงสร้าง" และความสำคัญของการที่จะต้องพัฒนากระบวนการยุติธรรมอันเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างหลักนิติธรรมอันเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญของสังคมแล้ว ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่ทำให้กระบวนการยุติธรรมจำเป็นต้องปรับปรุง

---

[2] คณะกรรมาธิการการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภา,รายงานการประชุมสัมมนาทางวิชาการเรื่องกระบวนการยุติธรรม , และพัฒนาการขององค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและทางแพ่ง วันที่ 27-31 มีนาคม 2538 ณ ห้องประชุมคณะกรรมาธิการ 213-216 ชั้น 2 อาคารรัฐสภา 2,หน้า 167-172

*ขณะที่คณะกรรมาธิการการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภา จัดการประชุมสัมมนานั้น กระทรวงยุติธรรมยังมิได้แยกออกจากศาลยุติธรรม

เปลี่ยนแปลงด้วย ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง คือ กระแสประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory democracy) ซึ่งนำไปสู่การเรียกร้องให้เกิด "การปฏิรูปการเมือง" และในที่สุดทำให้ได้มาซึ่ง "รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน" เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540 สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็คือ ความพยายามที่จะสร้างระบบ " การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี" หรือ "ธรรมาภิบาล" (good governance) ขึ้น โดยการให้ความคุ้มครองสิทธิพื้นฐานแก่ประชาชนมากขึ้น การเปิดโอกาสแก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมมากขึ้น ในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจร่วมกับภาครัฐ การสร้างระบบเมืองและการปกครองที่โปร่งใสและสามารถถูกตรวจสอบได้โดยประชาชน ซึ่งการที่จะทำให้หลักการดังกล่าวเป็นความจริงขึ้นมาได้สังคมไทยต้องมีกฎหมายที่เป็นกติกาในการบริหารบ้านเมืองที่เป็นธรรม และต้องมีกระบวนการยุติธรรม ซึ่งประกอบด้วยบุคคล องค์กรและกระบวนการในการนำเอากฎหมายมาใช้บังคับด้วยความเป็นธรรมด้วย[3] จากการเปลี่ยนแปลงของระบบกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบแล้ว ได้เกิดมีการปรับปรุงส่วนราชการเพื่อให้เหมาะแก่การปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยมีแนวคิดที่จะให้หน่วยงานเชิงปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรมมารวมที่กระทรวงยุติธรรม โดยได้มีหลักแบ่งส่วนราชการภายในกระทรวงยุติธรรมใหม่[4] มีการจัดตั้งหน่วยงานใหม่ขึ้นในกระทรวงยุติธรรม เพื่อให้การปฏิบัติงานในการอำนวยความยุติธรรมบรรลุผล หนึ่งในองค์กรที่จัดตั้งขึ้นใหม่คือ กรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งการจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษขึ้นในกระทรวงยุติธรรมเป็นการเพิ่มอีกแนวทางเลือกหนึ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพที่รัฐควบคุมอาชญากรรมที่ร้ายแรงยุ่งยากซับซ้อน โดยเฉพาะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศอย่างมาก

นอกจากนี้หน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษยังจะเป็นหน่วยงานที่มีความเป็นอิสระตลอดจนมีความเชี่ยวชาญพิเศษในคดีต่างๆ อันมีลักษณะพิเศษและเสริมประสิทธิภาพของการสอบสวนให้ประสบความสำเร็จมากขึ้น จากแนวคิดดังกล่าวจึงได้จัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษขึ้นในกระทรวงยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 มาตรา 33 และแบ่งส่วนราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นหน่วยงานต่างๆ ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2545

---

[3] กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, <u>กระบวนการยุติธรรมบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง</u>, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543), หน้า 15.

[4] มาตรา 33 พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปเหตุผลและความจำเป็นในการจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษได้ดังต่อไปนี้

1. วิวัฒนาการของอาชญากรรมที่สลับซับซ้อน

สถานภาพอาชญากรรมในสังคมปัจจุบันได้ทวีความรุนแรงและมีความสลับซับซ้อนของการกระทำความผิดขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะอาชญากรรมพิเศษ อันได้แก่

(1) อาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่กระทำต่อระบบการเงินการธนาคาร การค้าการพาณิชย์ การหลีกเลี่ยงภาษีอากร การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา และการทำลายสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ

(2) อาชญากรรมคอมพิวเตอร์หรืออาชญากรรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่กระทำการลักลอบแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือทำลายข้อมูลหรือระบบปฏิบัติการของหน่วยงานต่างๆ

(3) อาชญากรรมที่มีอิทธิพลเข้ามาเกี่ยวข้อง องค์กรอาชญากรรม และอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นการกระทำความผิดที่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบเป็นองค์กร มีเครือข่ายทั้งภายในและระหว่างประเทศ และผู้กระทำผิดมักได้แก่ ผู้มีอิทธิพลหรือผู้มีอิทธิพลให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง เช่น ขบวนการค้าโสเภณีข้ามชาติ ขบวนการค้ามนุษย์ และการค้ายาเสพติดเป็นต้น

อาชญากรรมพิเศษดังกล่าวนี้มีการพัฒนารูปแบบของวิธีการของการกระทำความผิดอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา ทั้งในด้านกรรมวิธีการกระทำความผิด การนำเทคนิควิธีการสมัยใหม่เข้ามาเป็นเครื่องมือประกอบการกระทำความผิด ลักษณะการกระทำผิดที่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและขบวนการ รวมทั้งการกระทำความผิดมีความเกี่ยวเนื่องและมีเครือข่ายโยงใยระหว่างประเทศ ซึ่งการกระทำความผิดต่างๆนี้มีความสลับซับซ้อน แยบยลและละเอียดอ่อน เนื่องจากผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญ และความเชี่ยวชาญในด้านนั้นๆเป็นอย่างดี ทำให้สร้างความเสียหายและก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศอย่างมากมาย กล่าวคือ นอกจากจะสร้างความเสียหายโดยตรงต่อระบบเศรษฐกิจการเงินการคลังของประเทศนับหมื่นล้านบาทต่อปี ในขณะที่ยังมีการกระทำความผิดอีกจำนวนมากที่ไม่สามารถดำเนินการสืบสวนสอบสวนหรือจับกุมตัวผู้กระทำผิดได้ยังส่งผลต่อเนื่องถึงความเชื่อมั่นของนักลงทุนชาวต่างชาติ ทำให้ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมือง สังคม และความมั่นคงของประเทศชาติในที่สุด นอกจากนี้แล้วสิ่งที่ไม่อาจประเมินความเสียหายได้คือ ความสูญเสียของชีวิตร่างกาย และที่สำคัญที่สุดคือความสงบสุขของคนในสังคม

2. อุปสรรคปัญหาและข้อจำกัดของการสอบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจ

การป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาอาชญากรรมพิเศษ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าใดนัก ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ดังต่อไปนี้

(1) การกำหนดตำแหน่งพนักงานสอบสวน ให้เป็นผู้ที่จบการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ และผู้มีวุฒิการศึกษาสาขานิติศาสตร์หรือรัฐศาสตร์เท่านั้น ดังนี้ทำให้ขาดผู้มีความรู้ ทักษะความชำนาญเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เช่น เศรษฐศาสตร์ การเงินการธนาคาร การบัญชี คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ

(2) การขาดพนักงานสอบสวนที่มีความรู้ความชำนาญด้านการสอบสวนอย่างแท้จริง เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำหน้าที่ด้านการสอบสวน ได้แก่ พนักงานสอบสวน(สบ.1) และพนักงานสอบสวน (สบ.2) ซึ่งมียศระหว่างร้อยตำรวจตรีถึงพันตำรวจโทเท่านั้น เมื่อพนักงานสอบสวนเหล่านี้ได้รับการเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นเป็นระดับรองผู้การขึ้นไปแล้ว ก็จะต้องทำหน้าที่ด้านการบริหารมิได้ทำหน้าที่ด้านการสอบสวนแต่อย่างใด การที่พนักงานสอบสวนสามารถโยกย้ายสลับไปมาระหว่างหน่วยงานในสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ทำให้ขาดการเชื่อมต่อในการทำงานด้านการสอบสวนคดีเศรษฐกิจ และขาดพนักงานสอบสวนที่มีความรู้ความชำนาญและทักษะเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

(3) ภารกิจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นภารกิจที่กว้างขวางและหลากหลาย ลำพังเพียงการควบคุมอาชญากรรมพื้นฐาน ซึ่งได้แก่อาชญากรรมที่ประทุษร้ายต่อทรัพย์ ชีวิต และร่างกาย และคดีเล็กน้อยอื่นๆ ก็มิอาจปฏิบัติได้อย่างสัมฤทธิผลเท่าที่ควร ทำให้ต้องทุ่มเททรัพยากรไปกับการดำเนินการดังกล่าว ส่วนการดำเนินการกับอาชญากรรมพิเศษมิอาจกระทำได้เต็มที่

(4) การที่อาชญากรรมพิเศษเป็นอาชญากรรมที่มีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องอย่างมากมายมหาศาล ประกอบกับผู้กระทำผิดเป็นผู้มีอิทธิพลหรือมีอิทธิพลสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง จึงทำให้มีการใช้อิทธิพลภายนอกไม่ว่าจะเป็นอิทธิพลทางการเงินหรืออิทธิพลทางการเมืองเข้าแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจส่งผลให้การอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนถูกบิดเบือนไป

ดังนั้น การจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษขึ้นเพื่อปฏิบัติภารกิจในการป้องกันปราบปรามและควบคุมอาชญากรรมพิเศษอย่างมีทิศทางที่ชัดเจน ย่อมส่งผลต่อการลดและป้องกันความเสียหายที่จะเกิดกับระบบเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของประเทศ ทำให้สังคมได้รับการป้องกันให้

ปลอดภัยจากอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ อาชญากรรมที่มีอิทธิพลเข้ามาเกี่ยวข้อง องค์กรอาชญากรรมและอาชญากรรมข้ามชาติ

ทั้งนี้โดยการปฏิบัติงานทั้งในเชิงรุกและเชิงรับ ด้วยการสืบสวนทั้งก่อนและหลังการกระทำความผิด และการสอบสวนดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมพิเศษโดยที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ประกอบด้วยผู้ซึ่งมีความรู้ความชำนาญที่เกี่ยวข้องหลากหลายสาขาอาชีพ ได้แก่ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเงิน การบัญชี คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น ทำให้สามารถมีความรู้เท่าทันผู้กระทำความผิด สถานภาพและแนวโน้มของอาชญากรรมพิเศษ การสร้างความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการสอบสวน ทั้งนี้โดยการที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษสามารถปฏิบัติหน้าที่ในการสอบสวนได้อย่างต่อเนื่อง มีความก้าวหน้าในสายงานโดยไม่มีการโยกย้ายข้ามสายงาน มีคณะกรรมการที่ปรึกษาบริหารงานบุคคลในส่วนของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ การมีหลักประกันความมั่นคงและความเป็นอิสระในวิชาชีพโดยไม่ให้มีการโยกย้ายพนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้โดยมิชอบ การมีเงินเดือนและค่าตอบแทนอย่างเหมาะสมเพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ในความยุติธรรมได้อย่างมีเกียรติ เพื่อจะได้มิต้องใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ในทางไม่สุจริต[5]

กรมสอบสวนคดีพิเศษจึงเป็นหน่วยงานที่จะมีบทบาทในการป้องกัน ปราบปราม สืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งเป็นคดีที่มีความซับซ้อน มีการใช้เทคนิคชั้นสูงในการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพลหรือเป็นผู้มีฐานะทางสังคมหรือทางการเงินสูงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.2 บทบาทและภารกิจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

กรมสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจและหน้าที่ตามบทบาทและภารกิจ ดังต่อไปนี้[6]

1) ดำเนินการป้องกัน ปราบปราม และควบคุมอาชญากรรมพิเศษ

2) พัฒนาระบบ รูปแบบ วิธีการและมาตรการในการป้องกัน ปราบปรามและควบคุมอาชญากรรม

3) พัฒนาบุคลากรในการเสริมสร้างศักยภาพในด้านความรู้ ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรมและขวัญกำลังใจ

---

[5] www.dsi.go.th

[6] วีระพงษ์ บุญโญภาส, กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน, พิมพ์ครั้งแรก (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2547), หน้า163.

4) ประสานความร่วมมือในการป้องกันปราบปรามและควบคุมอาชญากรรมพิเศษจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาชนทั้งภายในและต่างประเทศในส่วนของรายละเอียดเกี่ยวกับบทบาทภารกิจ ได้แก่

4.1) การป้องกัน ปราบปราม และควบคุมอาชญากรรมพิเศษ ซึ่งได้แก่ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ อาชญากรรมที่มีอิทธิพลเข้ามาเกี่ยวข้อง อาชญากรรมข้ามชาติ องค์กรอาชญากรรมรวมทั้งอาชญากรรมอื่นที่สร้างความเสียหายและส่งผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ ทั้งนี้โดยการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในสังคมได้ทราบ ตระหนักและไม่หลงผิดเพื่อเป็นการป้องกันและป้องปรามการกระทำความผิด และการสอบสวนดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดคดีพิเศษเพื่อให้ผู้กระทำผิดได้รับการลงโทษอันเป็นการปราบปรามการกระทำความผิด

4.2) พัฒนาระบบ รูปแบบ วิธีการและมาตรการในการป้องกัน ปราบปราม และควบคุม อาชญากรรมพิเศษ โดยการแก้ไขปรับปรุงแบบและวิธีการปฏิบัติงานให้เท่าทันกับสถานภาพและแนวโน้มของอาชญากรรมพิเศษ ด้วยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการป้องกัน ตรวจสอบและตรวจพิสูจน์การกระทำความผิด มีการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน เช่น ข้อมูลบุคคล แผนประทุษกรรม สถิติคดีและมูลค่าความเสียหาย หมายอาญา สำนวนการสอบสวน เป็นต้น

4.3) พัฒนาบุคลากรในการเสริมสร้างศักยภาพในด้านความเร็ว ความสามารถ และขวัญกำลังใจ โดยการพัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ ของบุคคลากรให้เท่ากับสถานภาพและแนวโน้มของการกระทำความผิดที่มีการพัฒนารูปแบบวิธีการอยู่ตลอดเวลา ควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงานและขวัญกำลังใจในการทำงาน ด้วยการฝึกอบรมในด้านการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ จรรยาบรรณในวิชาชีพ การส่งเสริมให้มีการศึกษาและวิจัย การให้ค่าตอบแทนและการจัดสวัสดิการในด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

4.4) ประสานความร่วมมือในการป้องกันปราบปรามและควบคุมอาชญากรรมพิเศษจากหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนทั้งภายในและต่างประเทศ โดยการประสานความร่วมมือกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องข้อมูลข่าวสารและการช่วยติดตามจับกุมตัวผู้กระทำความผิด การประสานความร่วมมือกับตำรวจสากล FBI และหน่วยงานต่างประเทศที่เกี่ยวข้องในเรื่องข้อมูลข่าวสาร การช่วยติดตามจับกุมผู้กระทำผิด การโอนตัวนักโทษและการส่งผู้ร้ายข้ามแดน การประชาสัมพันธ์ ภารกิจและผลการปฏิบัติงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ การจัดตั้งศูนย์รับเรื่องร้องเรียนและแสดงความคิดเห็นจากประชาชน และการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือในการแจ้งข่าวคดีพิเศษจากประชาชน

บทบาทภารกิจที่เพิ่มขึ้นจากหน่วยงานเดิมคือกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ปฏิบัติภารกิจเพียงการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของอาชญากรรมพิเศษเท่านั้น นอกจากนี้ในการดำเนินคดีความผิดบางประเภทยังรับผิดชอบเฉพาะคดีที่เกิดในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครเท่านั้น หากแต่บทบาทภารกิจของกรมสอบสวนคดีพิเศษนั้น นอกจากจะต้องดำเนินการป้องกัน ปราบปราม และควบคุมอาชญากรรมพิเศษอื่น ๆ ที่ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้านเพิ่มขึ้น ได้แก่ อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ และคดีความผิดอาญาอื่นที่มีหรืออาจมีผลกระทบอย่างสำคัญต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศหรือที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติหรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม โดยมีขอบเขตความรับผิดชอบทั่วราชอาณาจักร

2.1.3 โครงสร้างและจำนวนอัตรากำลังกรมสอบสวนคดีพิเศษ

แผนภูมิที่ 1 โครงสร้างและจำนวนอัตรากำลังกรมสอบสวนคดีพิเศษ

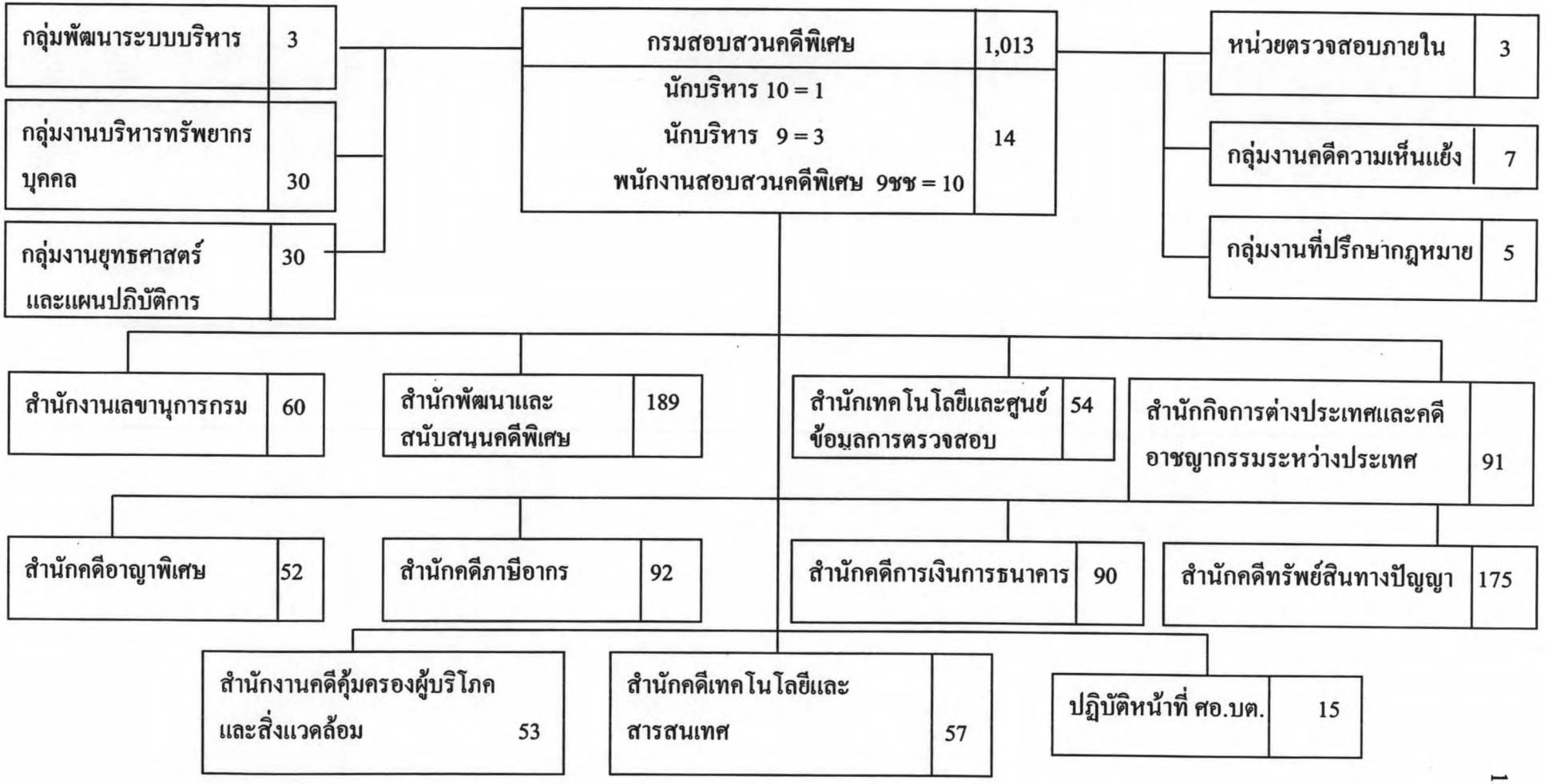

2.1.4 อำนาจหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

หน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการสืบสวน สอบสวน และปราบปรามการกระทำผิดที่มีลักษณะพิเศษโดยใช้วิธีการสอบสวนที่มีการพัฒนาระบบ รูปแบบ และมาตรการพิเศษในการป้องกันและควบคุมอาชญากรรมโดยบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาต่างๆเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการสอบสวนให้มีประสิทธิภาพที่สมบูรณ์แบบ โดยกรมสอบสวนคดีพิเศษมีวิสัยทัศน์ ที่จะเป็นองค์กรที่มีความเป็นเลิศในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ และสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชน

กรมสอบสวนคดีพิเศษมีภารกิจเกี่ยวกับการป้องกัน ปราบปราม และควบคุมคดีพิเศษที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และความปลอดภัย โดยดำเนินการเฝ้าระวัง สืบสวน สอบสวนข้อเท็จจริง และดำเนินคดีเพื่อปกป้องและรักษารายได้ของรัฐ ป้องกัน ปราบปรามขบวนการทุจริตและองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้[7]

1. รับผิดชอบในงานธุรการของคณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2. ป้องกัน ปราบปราม สืบสวน และสอบสวนคดีพิเศษตามกฎหมายและตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษประกาศกำหนด หรือตามมติของคณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ

3. ศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ

4. จัดให้มีการศึกษา อบรม พัฒนาระบบงานการสืบสวน พัฒนาความรู้และประเมินสมรรถภาพการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ และข้าราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษ

5. ปฏิบัติงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และตามกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดทางอาญาที่เป็นคดีพิเศษ

6. ดำเนินการเกี่ยวกับงานกฎหมายและระเบียบที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

7. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรี หรือคณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

---

[7] รายงานสรุปผลการดำเนินงานกรมสอบสวนคดีพิเศษกระทรวงยุติธรรม

ที่กล่าวมาเป็นอำนาจหน้าที่โดยหลักของกรมสอบสวนคดีพิเศษต่อมาได้มี กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2545 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2545 กำหนดภารกิจและอำนาจหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษไว้โดยละเอียด ดังนี้

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 ฉ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2543 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมออกกฎหมายไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ มีภารกิจเกี่ยวกับการป้องกัน ปราบปราม และควบคุมคดีพิเศษที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และความปลอดภัย โดยดำเนินการเฝ้าระวัง สืบสวน สอบสวนข้อเท็จจริง และดำเนินคดีเพื่อปกป้องและรักษารายได้ของรัฐ ป้องกันปราบปรามขบวนการทุจริตและสร้างผลกระทบให้กับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. รับผิดชอบในงานธุรการของคณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2. ป้องกัน ปราบปราม สืบสวน และสอบสวนคดีพิเศษตามกฎหมายและตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษประกาศกำหนดหรือตามมติของคณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ

3. ศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ

4. จัดให้มีการศึกษา อบรม พัฒนาระบบงานการสืบสวนและสอบสวน พัฒนาความรู้ และประเมินสมรรถภาพการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ และข้าราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษ

5. ปฏิบัติงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและตามกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดทางอาญาที่เป็นคดีพิเศษ

6. ดำเนินการเกี่ยวกับงานกฎหมายและระเบียบที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

7. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่กระทรวงหรือรัฐมนตรี หรือคณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 2 ให้แบ่งส่วนราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษ ดังต่อไปนี้

1. สำนักงานเลขานุการกรม
2. สำนักงานกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ
3. สำนักคดีการเงินการธนาคาร
4. สำนักคดีคุ้มครองผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม
5. สำนักคดีทรัพย์สินทางปัญญา
6. สำนักคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ
7. สำนักคดีภาษีอากร
8. สำนักคดีอาญาพิเศษ
9. สำนักเทคโนโลยีและศูนย์ข้อมูลการตรวจสอบ
10. สำนักพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ

ข้อ 3 ส่วนราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. สำนักงานเลขานุการกรม มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติราชการทั่วไปของกรมและราชการอื่นที่มิได้แยกให้เป็นหน้าที่ของกรมหรือส่วนราชการใดโดยเฉพาะ อำนาจหน้าที่ดังกล่าวให้รวมถึง

(ก) ปฏิบัติงานสารบรรณของกรม

(ข) ดำเนินการเกี่ยวกับงานช่วยอำนวยการและเลขานุการของกรม

(ค) ดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี การงบประมาณ การพัสดุ อาคารสถานที่และยานพาหนะของกรม

(ง) จัดระบบงานและบริหารงานบุคคลของกรม

(จ) ดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วย การสอบสวนคดีพิเศษและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(ฉ) ดำเนินการเกี่ยวกับงานด้านงานนโยบายและแผนของกรม

(ช) ดำเนินการเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่กิจกรรม ความรู้ ความก้าวหน้าและผลงานของกรม

(ซ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

2. สำนักกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ติดต่อและประสานงานกับองค์กรและหน่วยงานต่างประเทศด้านความช่วยเหลือและร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมระหว่างประเทศ การส่งผู้ร้ายข้ามแดน การโอนตัวนักโทษ และการดำเนินคดีที่เกี่ยวกับชาวต่างประเทศ

(ข) ติดต่อประสานงานกับองค์กรและหน่วยงานต่างประเทศ ด้านความช่วยเหลือและร่วมมือในด้านการศึกษาฝึกอบรมและดูงาน ณ ต่างประเทศ

(ค) ปฏิบัติงานด้านการป้องกัน ปราบปราม และสืบสวนผู้กระทำความผิดด้านอาชญากรรมระหว่างประเทศ

(ง) ปฏิบัติงานด้านการสอบสวนและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดด้านอาชญากรรมระหว่างประเทศ

(จ) ปฏิบัติงานวิเคราะห์และพิสูจน์ความผิดทางอาชญากรรมระหว่างประเทศ

(ฉ) ปฏิบัติงานด้านการป้องกัน ปราบปราม สืบสวนและสอบสวนผู้กระทำความผิดในคดีอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

(ช) ดำเนินการวิเคราะห์ วางแผนงาน บริหารจัดการ และประสานงานเพื่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำทางคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ

(ซ) ดำเนินการเก็บรักษาพยานหลักฐานและของกลางในคดี

(ฌ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

3. สำนักคดีการเงินการธนาคาร มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ปฏิบัติงานด้านการป้องกัน ปราบปราม และสืบสวนผู้กระทำความผิดทางคดีการเงินการธนาคาร

(ข) ปฏิบัติงานด้านการสอบสวนและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดทางคดีการเงินการธนาคาร

(ค) ปฏิบัติงานวิเคราะห์และพิสูจน์ความผิดทางคดีการเงินการธนาคาร

(ง) ปฏิบัติงานด้านการป้องกัน ปราบปราม สืบสวนและสอบสวนผู้กระทำความผิดในคดีอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

(จ) ดำเนินการวิเคราะห์ วางแผนงาน บริหารจัดการ และประสานงานเพื่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำทางคดีการเงินการธนาคาร

(ฉ) ดำเนินการเก็บรักษาพยานหลักฐานและของกลางในคดี

(ช) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

4. สำนักคดีคุ้มครองผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ปฏิบัติงานด้านการป้องกัน ปราบปราม และสืบสวนผู้กระทำความผิดทางคดีคุ้มครองผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม

(ข) ปฏิบัติงานด้านการสอบสวนและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดทางคดีคุ้มครองผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม

(ค) ปฏิบัติงานวิเคราะห์และพิสูจน์ความผิดทางคดีการเงินการธนาคาร

(ง) ปฏิบัติงานด้านการป้องกัน ปราบปราม สืบสวนและสอบสวนผู้กระทำความผิดในคดีอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

(จ) ดำเนินการวิเคราะห์ วางแผนงาน บริหารจัดการ และประสานงานเพื่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดทางคดีคุ้มครองผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม

(ฉ) ดำเนินการเก็บรักษาพยานหลักฐานและของกลางในคดี

(ช) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

5. สำนักคดีทรัพย์สินทางปัญญา มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ปฏิบัติงานด้านการป้องกัน ปราบปราม และสืบสวนผู้กระทำความผิดทางคดีทรัพย์สินทางปัญญา

(ข) ปฏิบัติงานด้านการสอบสวนและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดทางคดีทรัพย์สินทางปัญญา

(ค) ปฏิบัติงานวิเคราะห์และพิสูจน์ความผิดทางคดีทรัพย์สินทางปัญญา

(ง) ปฏิบัติงานด้านการป้องกัน ปราบปราม สืบสวนและสอบสวนผู้กระทำความผิดในคดีอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

(จ) ดำเนินการวิเคราะห์ วางแผนงาน บริหารจัดการ และประสานงานเพื่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดทางคดีทรัพย์สินทางปัญญา

(ฉ) ดำเนินการเก็บรักษาพยานหลักฐานและของกลางในคดี

(ช) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

6. สำนักเทคโนโลยีและสารสนเทศ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ปฏิบัติงานด้านการป้องกัน ปราบปราม และสืบสวนผู้กระทำความผิดทางคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ

(ข) ปฏิบัติงานด้านการสอบสวนและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดทางคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ

(ค) ปฏิบัติงานวิเคราะห์และพิสูจน์ความผิดทางคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ

(ง) ปฏิบัติงานด้านการป้องกัน ปราบปราม สืบสวนและสอบสวนผู้กระทำความผิดในคดีอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

(จ) ดำเนินการวิเคราะห์ วางแผนงาน บริหารจัดการ และประสานงานเพื่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดทางคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ

(ฉ) ดำเนินการเก็บรักษาพยานหลักฐานและของกลางในคดี

(ช) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

7. สำนักคดีภาษีอากร มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ปฏิบัติงานด้านการป้องกัน ปราบปราม และสืบสวนผู้กระทำความผิดทางคดีภาษีอากร

(ข) ปฏิบัติงานด้านการสอบสวนและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดทางคดีภาษีอากร

(ค) ปฏิบัติงานวิเคราะห์และพิสูจน์ความผิดทางคดีภาษีอากร

(ง) ปฏิบัติงานด้านการป้องกัน ปราบปราม สืบสวนและสอบสวนผู้กระทำความผิดในคดีอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

(จ) ดำเนินการวิเคราะห์ วางแผนงาน บริหารจัดการ และประสานงานเพื่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดทางคดีภาษีอากร

(ฉ) ดำเนินการเก็บรักษาพยานหลักฐานและของกลางในคดี

(ช) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

8. สำนักคดีอาญาพิเศษ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ปฏิบัติงานด้านการป้องกัน ปราบปราม และสืบสวนผู้กระทำความผิดทางคดีความผิดทางอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบอย่างสำคัญต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศหรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรมตามกฎหมายหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

(ข) ปฏิบัติงานด้านการสอบสวนและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดทางคดีความผิดทางอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบอย่างสำคัญต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศหรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรมตามกฎหมายหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

(ค) ปฏิบัติงานวิเคราะห์และพิสูจน์ความผิดทางคดีอาญาพิเศษ

(ง) ปฏิบัติงานด้านการป้องกัน ปราบปราม สืบสวนและสอบสวนผู้กระทำความผิดในคดีอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

(จ) ดำเนินการวิเคราะห์ วางแผนงาน บริหารจัดการ และประสานงานเพื่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดทางคดีอาญาพิเศษ

(ฉ) ดำเนินการเก็บรักษาพยานหลักฐานและของกลางในคดี

(ช) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

9. สำนักเทคโนโลยีและศูนย์ข้อมูลการตรวจสอบ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ดำเนินการเกี่ยวกับการเสนอแนะนโยบาย กำกับ ดูแล สนับสนุน ส่งเสริม วางแผน และติดตามประเมินผลการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้พัฒนาระบบงานของกรม

(ข) ดำเนินการเกี่ยวกับการวางระบบหรือพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์และการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ของกรม

(ค) ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบ รูปแบบ เครื่องมือ และมาตรฐานการสำรวจ การจัดเก็บ การประมวลผล และการใช้ประโยชน์ข้อมูลหรืออุปกรณ์ของกรม

(ง) ดำเนินงานติดตามข้อมูลทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ และสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

(จ) ดำเนินการตรวจพิสูจน์ทางอิเล็กทรอนิกส์และทางวิทยาศาสตร์ การถ่ายรูป และตรวจสถานที่เกิดเหตุ

(ฉ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

10. สำนักพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ เพื่อจัดทำและพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมบุคคลากรของกรม

(ข) ดำเนินการฝึกอบรมพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ และข้าราชการของกรม

(ค) ดำเนินการเกี่ยวกับงานกฎหมายและระเบียบที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

(ง) ปฏิบัติงานด้านการให้คำปรึกษา ตรวจสอบ รวบรวมกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของกรม

(จ) ดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ และพัฒนานโยบาย ระบบ รูปแบบ และวิธีการด้านการสอบสวนคดีพิเศษ

(ฉ) ดำเนินงานเกี่ยวกับงานสื่อสารของกรม

(ช) ดำเนินงานเกี่ยวกับงานสรรพวุธและคลังอาวุธของกรม

(ซ) ปฏิบัติงานทางด้านยุทธวิธีร่วมกับหรือสนับสนุนหน่วยงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

(ฌ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

2.1.5 สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

ปัจจุบันประเทศได้ไทยจัดตั้งหน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษขึ้น โดยจัดตั้งเป็นกรมสอบสวนคดีพิเศษ สังกัดกระทรวงยุติธรรม ซึ่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547เป็นกฎหมายที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษเพื่อให้ดำเนินการสืบสวน สอบสวน ป้องกันและปราบปรามอาชญากรในการกระทำความผิดอาญาบางประเภทโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังได้มีการบัญญัติถึงมาตราใหม่ๆที่

สมควรนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในลักษณะพิเศษ โดยพระราชบัญญัติดังกล่าวแยกอธิบายได้ดังนี้

บททั่วไป มาตรา 1-4 เป็นบทบัญญัติคำนิยามเกี่ยวกับความหมายของคำที่ปรากฏในพระราชบัญญัติฉบับนี้

หมวดที่ 1 เป็นหมวดที่ว่าด้วยคณะกรรมการคดีพิเศษ มาตรา 5-13 อธิบายที่มา การพ้นจากตำแหน่งและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการคดีพิเศษ หรือ กคพ.

หมวดที่ 2 เป็นหมวดที่ว่าด้วยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ มาตรา 14-20 อธิบายที่มาของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ

หมวดที่ 3 เป็นหมวดการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ มาตรา 21-34 อธิบายความหมายของคดีพิเศษ การประสานงานระหว่างกรมสอบสวนคดีพิเศษกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง อำนาจพิเศษในการสอบสวนคดี และการขอความช่วยเหลือในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานอื่น

หมวดที่ 4 เป็นหมวดคณะกรรมการพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ มาตรา 35-38 อธิบายที่มา การดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่งและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หรือ กพศ.

หมวดที่ 5 เป็นหมวดบทกำหนดโทษ มาตรา 39 บัญญัติโทษของผู้ฝ่าฝืนในมาตรา 26

หมวดที่ 6 เป็นหมวดบทเฉพาะกาล มาตรา 42-44

จากพระราชบัญญัติดังกล่าว จำนวน 44 มาตรา สามารถสรุปประเด็นต่างๆได้ดังต่อไปนี้

1. ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้รักษาการตามกฎหมาย นอกจากนี้ให้จัดตั้งคณะกรรมการคดีพิเศษ หรือ กคพ. ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงพาณิชย์ อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เจ้ากรมพระธรรมนูญ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย นายกสภาทนายความและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์ การเงินการธนาคาร เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือกฎหมายอย่างน้อยด้านละ 1 คน โดยคณะรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้ง นอกจากนี้กคพ. ยังมีอำนาจหน้าที่ในการให้คำเสนอแนะแก่คณะรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงกำหนดคดีพิเศษและกำหนดลักษณะของกระทำความผิด อันถือได้ว่าเป็นคดีพิเศษและต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ

2. ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม มีพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษโดยเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญและมีคุณสมบัติตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน นอกจากนี้ยังกำหนดคุณสมบัติอื่นอีก เช่น สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางกฎหมายหรือสอบไล่ได้เป็นเนติบัณฑิตตามหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษากฎหมายของเนติบัณฑิตยสภา หรือรับราชการหรือเคยรับราชการไม่น้อยกว่าห้าปีในตำแหน่งเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ นอกจากนี้ยังกำหนดค่าตอบแทนเป็นพิเศษเทียบกับค่าตอบแทนของผู้ปฏิบัติงานอื่นในกระบวนการยุติธรรม

3. คดีพิเศษที่จะต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ คดีความผิดทางอาญาที่มีความสลับซับซ้อนและจำเป็นต้องใช้วิธีการสืบสวน สอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษ หรือเป็นคดีความผิดทางอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือระบบเศรษฐกิจ หรือการคลังของประเทศ หรือคดีความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญ หรือเป็นการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมหรือคดีความผิดที่มีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้หรือเป็นผู้สนับสนุน โดยให้ถือว่าคดีความผิดตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงตามข้อเสนอแนะของ กคพ. และคดีความผิดทางอาญาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในบัญชีท้ายร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นคดีพิเศษ

นอกจากนี้ยังกำหนดให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษและเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่หรือพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐในการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับคดีพิเศษ ตามข้อบังคับและวิธีปฏิบัติที่ กคพ. กำหนดไว้ เช่น[8]

1. วิธีปฏิบัติระหว่างหน่วยงานเกี่ยวกับการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ การดำเนินการเกี่ยวกับหมายเรียกและหมายอาญา การจับ การควบคุม การขัง การค้น หรือการปล่อยชั่วคราว การสืบสวน การสอบสวน การเปรียบเทียบปรับ การส่งมอบคดีพิเศษ และการดำเนินการอื่นอันเกี่ยวกับคดีอาญาในระหว่างหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดอาญา

2. ขอบเขตความรับผิดชอบของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เจ้าพนักงานอื่นของรัฐ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ ในการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษเพื่อให้

---

[8] พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 22

เหมาะสมกับลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานรัฐแต่ละแห่ง ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ผลกระทบของการกระทำความผิด และประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดอาญาได้อย่างทั่วถึง ในการนี้อาจกำหนดให้กรณีใดต้องดำเนินการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยก็ได้

3. การแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามคดีพิเศษ

4. สนับสนุนของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ

เมื่อมีข้อบังคับ ตามวรรคหนึ่งแล้วให้ปฏิบัติตามข้อบังคับที่กำหนดนั้น ถ้าข้อบังคับดังกล่าวเป็นการกำหนดหน้าที่ในระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวน ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้ถือว่าการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นการดำเนินการของผู้มีอำนาจหน้าที่สืบสวนและสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

สำหรับอำนาจการสอบสวนพิเศษนั้น มาตรา 23 แห่ง พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษเขียนเพื่อให้นำประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญามาใช้กับกรมสอบสวนคดีพิเศษ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษจึงมีอำนาจหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทั้งปวง และมีอำนาจหน้าที่พิเศษเพิ่มเติม ตามมาตรา 24 ,25,27,28,29 และ 31

แม้ว่ากรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม จะมีพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษเป็นพนักงานสอบสวนที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในคดีต่างๆที่อยู่ในอำนาจความรับผิดชอบก็ตาม แต่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามการกระทำความผิดคดีพิเศษหรือเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะแล้ว กคพ. อาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือขอคำแนะนำและร่วมกันกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษทำการตรวจสอบพยานหลักฐานตั้งแต่เริ่มการสอบสวน หรือกรมสอบสวนคดีพิเศษอาจขอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมในฐานะรัฐมนตรีผู้รักษาการทำเรื่องเสนอให้นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลมีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยอื่นมาปฏิบัติหน้าที่ในกรมสอบสวนคดีพิเศษเพื่อช่วยเหลือในการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษได้และให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้รับการแต่งตั้งเพื่อประโยชน์ในการนี้เป็นพนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ แต่หากในคดีนั้นต้องการเพียงบุคคลผู้ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อปรึกษาคดีแล้ว อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษอาจแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีความความรู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็นพิเศษในคดีนั้นเป็นที่ปรึกษาคดีพิเศษได้

สำหรับสำนวนการสอบสวนซึ่งพนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้ทำการสอบสวนเสร็จสิ้น โดยมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาตามข้อกล่าวหาและสรุปสำนวนส่งให้พนักงานอัยการเพื่อทำความเห็นสั่งคดีแล้วพนักงานอัยการมีความเห็นแย้งพนักงานสอบสวน เนื่องจากเห็นว่าคดีมีพยานหลักฐานไม่พอฟ้องและมีคำสั่งไม่ฟ้องคดีนั้น ในการนี้ให้ส่งสำนวนการสอบสวนที่พนักงานอัยการมีความเห็นแย้งความเห็นของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษให้อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงเป็นผู้มีอำนาจทำความเห็นแย้งโดยต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน นับแต่วันได้รับคำสั่ง หากอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวงเห็นว่าคำสั่งของพนักงานอัยการที่มีความเห็นว่าสั่งไม่ฟ้องนั้นเป็นคำสั่งที่ชอบแล้ว ก็ให้อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นมีคำสั่งตามความเห็นของพนักงานอัยการและห้ามมิให้มีการสอบสวนเกี่ยวกับบุคคลนั้นในเรื่องเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดีซึ่งน่าจะทำให้ศาลลงโทษผู้นั้นได้ แต่หากอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นมีความเห็นแย้งความเห็นหรือคำสั่งดังกล่าว คำสั่งชี้ขาดความเห็นแย้งของอัยการสูงสุดให้เป็นที่สุด

กรณีหลักประกันความอิสระในการทำงานของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษนั้น กรมสอบสวนคดีพิเศษได้จัดตั้งคณะกรรมการพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หรือ กพศ. เป็นหน่วยงานในการพิจารณาคำสั่งของผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ในกรณีที่มีคำสั่งให้ย้ายพนักงานสอบสวนคดีพิเศษไปดำรงตำแหน่งอื่นอันมิใช่การเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น หรือย้ายประจำปี หรือเป็นกรณีที่อยู่ระหว่างถูกดำเนินการทางวินัย หรือเป็นกรณีตกเป็นจำเลยในคดีอาญาซึ่งศาลมีคำสั่งประทับฟ้องแล้ว หรือมีคำสั่งไม่เลื่อนขั้นเงินเดือนประจำปี หรือมีคำสั่งลงโทษทางวินัยแก่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษต้องส่งคำสั่งพร้อมด้วยความเห็นของตนไปให้ กพศ. พิจารณาเพื่อมีความเห็นว่าคำสั่งนั้นเป็นไปโดยถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ โดย กพศ. ต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน นับแต่วันได้รับความเห็นของผู้บังคับบัญชา อย่างไรก็ตาม แม้ว่า กพศ. พิจารณาแล้วจะมีความเห็นต่างไปจากความเห็นของผู้บังคับบัญชาก็ตาม แต่ผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษก็ยังออกคำสั่งตามความเห็นของตนก็ได้ ทั้งนี้ต้องแสดงเหตุผลของการไม่เห็นด้วยกับความเห็นของ กพศ. ไว้ในคำสั่ง ดังกล่าวด้วย

สำหรับบทกำหนดโทษนั้น พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ กำหนดโทษสำหรับบุคคลที่เปิดเผยเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารที่ได้จากไปรษณีย์ โทรเลข โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษโดยมิได้เป็นการปฏิบัติตาม

อำนาจหน้าที่หรือตามกฎหมายหรือตามคำสั่งศาล ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามถึงห้าปีหรือปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่หากผู้กระทำผิดดังกล่าวเป็นพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ พนักงานอัยการ หรือบุคคลอื่นที่เข้าร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ บุคคลนั้นต้องระวางโทษเป็นสามเท่า

ประการสุดท้าย ในบรรดาสำนวนคดีพิเศษที่ยังอยู่ระหว่างการดำเนินการในชั้นสอบสวน การดำเนินการของพนักงานอัยการหรือการพิจารณาคดีของศาล ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและศาลซึ่งปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวยังคงปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่เดิมต่อไปจนกว่าคดีจะถึงที่สุด เว้นแต่ กคพ. จะมีมติเป็นอย่างอื่น

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น คือ โครงสร้างและสาระสำคัญใหญ่ ๆ ของ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 แต่แท้จริงแล้วสาระสำคัญหรือหัวใจของพระราชบัญญัติฉบับนี้ตามความเห็นของผู้เขียน น่าจะอยู่ที่มาตรา 21ที่กำหนดว่าคดีประเภทไหนเป็นคดีพิเศษที่กรมสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจดำเนินการ

2.1.6 ลักษณะของคดีพิเศษที่อยู่ในอำนาจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

การปฏิบัติงานด้านคดีพิเศษนับตั้งแต่วันที่ 20 มกราคม 2547 อันเป็นวันที่พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มีผลใช้บังคับเป็นต้นมา และพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดให้กรมสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีความผิดทางอาญาตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในมาตรา 21 คือ

มาตรา 21 คดีพิเศษที่จะต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ คดีความผิดทางอาญาดังต่อไปนี้

(1) คดีความผิดทางอาญาตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้และที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงโดยการเสนอแนะของ กคพ. โดยคดีความผิดทางอาญาตามกฎหมายดังกล่าว จะต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(ก) คดีความผิดทางอาญาที่มีความซับซ้อน จำเป็นต้องใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษ

(ข) คดีความผิดทางอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ

(ค) คดีความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญ หรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม

(ง) คดีความผิดทางอาญาที่มีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน

(จ) คดีความผิดทางอาญาที่มีพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งมิใช่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษเป็นผู้ต้องสงสัยเมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าน่าจะได้กระทำความผิดอาญาหรือเป็นผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา

ทั้งนี้ ตามรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่ กคพ. กำหนด

(2) คดีความผิดทางอาญาอื่นนอกจาก (1) ตามที่ กคพ. มีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

ในคดีที่มีการกระทำอันเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท และบทใดบทหนึ่งจะต้องดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้ หรือคดีที่มีการกระทำความผิดหลายเรื่องต่อเนื่องหรือเกี่ยวพันกัน และความผิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะต้องดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสืบสวนสอบสวนสำหรับความผิดบทอื่นหรือเรื่องอื่นด้วย และให้ถือว่าคดีดังกล่าวเป็นคดีพิเศษ

บรรดาคดีใดที่ได้ทำการสอบสวนเสร็จแล้วโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ให้ถือว่าการสอบสวนนั้นเป็นการสอบสวนในคดีพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว

บทบัญญัติในมาตรานี้ ให้ใช้บังคับกับบุคคลที่เป็นตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนการกระทำความผิดด้วย

ในกรณีที่มีข้อโต้แย้งหรือข้อสงสัยว่าการกระทำความผิดใดเป็นคดีพิเศษตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง (1) หรือไม่ ให้ กคพ. เป็นผู้ชี้ขาด

จากบทบัญญัติมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติฯ ข้างต้น สามารถพิจารณาได้ว่า คดีพิเศษตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ ได้แก่ คดีความผิดอาญาฐานต่อไปนี้

1. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน
2. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า
3. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์
4. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์
5. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเล่นแชร์
6. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน
7. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ
8. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแบบผังภูมิของวงจรรวม

9. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค
10. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า
11. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเงินตรา
12. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการชดเชยค่าภาษีอากรสินค้าส่งออกที่ผลิตในราชอาณาจักร
13. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน
14. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทย
15. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด
16. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
17. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
18. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์
19. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน
20. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
21. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร
22. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

คดีความผิดอาญาตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดคดีพิเศษเพิ่มเติม ตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 บัญชีท้ายประกาศ กคพ. ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2547) ดังนี้

1. คดีความผิดตามประมวลรัษฎากร
2. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร
3. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต
4. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสุรา
5. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบ

การกำหนดนิยามความหมายของคดีพิเศษมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากทำให้ทราบว่าหน่วยงานใดจะเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินคดีนั้น เป็นการกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานผู้รับผิดชอบ แบ่งหน้าที่ได้อย่างชัดเจนและช่วยลดปัญหาในการทำงานซ้ำซ้อนกัน คดีพิเศษซึ่งอยู่ในอำนาจของกรมสอบสวนคดีพิเศษในการสืบสวนสอบสวน ตามความหมายของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 สามารถแยกลักษณะคดีพิเศษได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

2.1.6.1 ลักษณะของคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1)

คดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) นั้น หมายถึง คดีความผิดทางอาญาที่ได้ถูกกำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ซึ่งปัจจุบันมีคดีที่เข้าลักษณะพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง(1) และคดีความผิดทางอาญาอื่นที่กฎหมายกำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มีทั้งสิ้น 27 คดีความผิด นอกจากนี้ยังรวมถึงคดีอาญาอื่น ๆ ที่เกินขีดความสามารถของหน่วยงานราชการที่มีอยู่ในปัจจุบันหรือคดีที่ร่วมปฏิบัติแล้วเกิดผลดีต่อทางราชการ หรือเป็นคดีอาญาพิเศษที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และสังคม แต่ไม่ว่าเป็นความผิดตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติหรือคดีอาญาอื่น ก็ต้องมีลักษณะและรายละเอียดของการกระทำผิดเบื้องต้นอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 21 วรรคหนึ่ง(1) (ก)(ข)(ค)(ง)หรือ(จ) อีกทั้งจะต้องเป็นไปตามลักษณะของการกระทำที่ กคพ. กำหนดด้วย กฎหมายที่ถูกกำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 ทั้ง 27 คดีความผิดนั้นได้มีการกำหนดรายละเอียดลักษณะของการกระทำความผิดตามประกาศของ กคพ. ดังนี้[9]

(1) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 12 มาตรา 15 มาตรา 15/1 มาตรา 15/2 แห่งพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ที่มีมูลน่าเชื่อว่ามีจำนวนผู้เสียหายตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป หรือมีจำนวนเงินที่กู้ยืมรวมกันตั้งแต่ยี่สิบล้านบาทขึ้นไป

(2) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 51 ทั้งนี้ไม่รวมการไม่ปฏิบัติตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 และมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ.2542

(3) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 40 และมาตรา 46 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505

(4) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์

---

[9] บัญชีท้ายประกาศ กคพ.(ฉบับที่3) พ.ศ.2548 เรื่อง การกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิด ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง(1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 71 มาตรา 75 วรรคสอง มาตรา 75 ทวิ มาตรา 75 ตรี มาตรา 75 จัตวา มาตรา 75 เบญจ มาตรา 75 ฉ มาตรา 75 สัตต มาตรา 75 อัฏฐ มาตรา 75 นว มาตรา 75 ทศ มาตรา 75 เอกาทศ มาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ.2522

(5) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเล่นแชร์

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 16 และมาตรา 17 มาตรา 18 และมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. 2534 ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีนายวงแชร์ หรือมีผู้จัดให้มีการเล่นแชร์ โดยมีสมาชิกวงแชร์รวมกันทุกวงตั้งห้าสิบคนขึ้นไป หรือมีทุนกองกลางต่อหนึ่งงวดรวมกันทุกวงเป็นมูลค่าตั้งแต่ยี่สิบล้านขึ้นไป

(6) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 8 มาตรา 8 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีราคาหรือมูลค่าเป็นเงินตราต่างประเทศตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป

(7) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานรัฐ

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 6 มาตรา 7 มาตรา 8 มาตรา 9 มาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 และมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 ที่มีหรือมีมูลค่าน่าเชื่อว่ามีการกระทำความเกี่ยวกับการเสนอราคาเพื่อเป็นผู้มีสิทธิทำสัญญากับหน่วยงานรัฐซึ่งมีวงเงินหรือมูลค่าตั้งแต่หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป

(8) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแบบผังภูมิของวงจรรวม

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 48 มาตรา 49 มาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแบบผังภูมิของวงจรรวม พ.ศ. 2543 ที่มีหรือมีมูลค่าน่าเชื่อว่ามีการกระทำในลักษณะเป็นแหล่งผลิต แหล่งจำหน่าย หรือได้นำเข้ามาในราชอาณาจักร โดยมีสิ่งของหรือสินค้าไว้ในครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิดหรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด อันมีมูลค่าตั้งแต่ห้าแสนบาทขึ้นไป

(9) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่าสินค้าหรือราคาตามท้องตลาดตั้งแต่ห้าแสนบาทขึ้นไป คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีผู้เสียหายตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป ทั้งนี้ไม่รวมถึงการฝ่าฝืน มาตรา 23 มาตรา 24 มาตรา 25

และมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 และคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 58 และมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522

(10) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 108 มาตรา 109 มาตรา 110 และมาตรา 114 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีการกระทำในลักษณะเป็นแหล่งผลิต แหล่งจำหน่าย สถานที่รับซื้อ สถานที่เก็บสินค้า หรือได้นำเข้ามาในราชอาณาจักรโดยมีสิ่งของหรือสินค้าไว้ในครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิดหรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิดหรือซึ่งมีไว้เป็นความผิดอันมีมูลค่าตั้งแต่ห้าแสนบาทขึ้นไป

(11) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเงินตรา

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 ที่มีหรือมีมูลค่าน่าเชื่อมีการกระทำความผิดในลักษณะเป็นการทำ จำหน่าย ใช้หรือนำออกใช้ซึ่งวัตถุหรือเครื่องหมายใดๆ แทนเงินตราอันมีมูลค่าตั้งแต่หนึ่งล้านบาทขึ้นไป

(12) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการชดเชยค่าภาษีอากรสินค้าส่งออกที่ผลิตในราชอาณาจักร

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 31 และมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติชดเชยค่าภาษีอากรสินค้าส่งออกที่ผลิตในราชอาณาจักร พ.ศ. 2524 ไม่ว่าจะเป็นความผิดกรรมเดียวหรือหลายกรรมต่างกัน ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีการยื่นขอรับเงินชดเชยหรือมีการจ่ายเงินชดเชยรวมเป็นเงินตั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไป

(13) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทย

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485

(14) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 193 มาตรา 197 มาตรา 216 มาตรา 217 มาตรา 221 และมาตรา 222 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535

(15) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 60 และมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินพ.ศ. 2542 ที่มีความผิดมูลฐานเป็นคดีพิเศษซึ่งอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการยักยอก หรือฉ้อโกง หรือประทุษร้ายต่อทรัพย์ หรือกระทำทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจ

เครดิตฟองซิเอร์ กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งกระทำโดยกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน หรือความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

(16) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 48 มาตรา 48 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีการกระทำในลักษณะที่เป็นแหล่งผลิตในลักษณะโรงงานจำพวกที่ 3 ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน ที่มีกำลังแรงม้าเครื่องจักรตั้งแต่ห้าสิบแรงม้าขึ้นไป หรือมีคนงานตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป หรือคดีที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่าได้นำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเข้ามาในราชอาณาจักรอันมีมูลค่าตั้งแต่ห้าแสนบาทขึ้นไป และคดีที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 57 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

(17) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 69 มาตรา 70 และมาตรา 74 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีการกระทำในลักษณะเป็นสถานที่ผลิต แหล่งจำหน่าย สถานที่เก็บสินค้า หรือได้นำเข้ามาในราชอาณาจักร โดยมีสิ่งของหรือสินค้าไว้ในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิด หรือซึ่งมีไว้เป็นความผิดอันมีมูลค่าตั้งแต่ห้าแสนบาทขึ้นไป

(18) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 98 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 เฉพาะในกรณีที่กระทำในเนื้อที่เกินกว่าห้าสิบไร่ขึ้นไป และคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 99 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535

(19) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 85 มาตรา 86 และมาตรา 88 แห่งพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีการกระทำในลักษณะเป็นแหล่งผลิต แหล่งจำหน่าย สถานที่เก็บสินค้า หรือได้นำเข้ามาในราชอาณาจักร โดยมีสิ่งของหรือสินค้าไว้ในครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิดหรือซึ่งมีไว้เป็นความผิดอันมีมูลค่าตั้งแต่ห้าแสนบาทขึ้นไป

(20) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 278 มาตรา 288 มาตรา 289 มาตรา 289 มาตรา 296 มาตรา 297 มาตรา 301 มาตรา 306 ถึงมาตรา 315 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535

ข้อสังเกตในประกาศ กคพ. เรื่อง การกำหนดรายละเอียดลักษณะของการกระทำความผิดตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง(1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 และบัญชีท้ายประกาศ กคพ. ออกตามความในมาตรา 21 วรรคหนึ่ง(1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 นี้จะเห็นได้ว่ามีรายเอียดการกระทำความผิดตามกฎหมายเพียง 20 ฉบับเท่านั้น แต่กฎหมายที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 มีทั้งสิ้น 22 ฉบับ เนื่องจากคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินและคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน กฎหมายทั้งสองฉบับนี้ไม่มีบทกำหนดโทษทางอาญานั้นเอง แต่ทั้งนี้ก็ยังคงอยู่ในอำนาจของกรมสอบสวนคดีพิเศษหากความผิดตามกฎหมายทั้งสองฉบับมีลักษณะพิเศษตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 21 วรรคหนึ่ง(1)) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

ต่อมาได้มีกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดคดีพิเศษเพิ่มเติม ตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547[10] ซึ่งกำหนดให้คดีความผิดทางอาญาตามกฎหมายดังต่อไปนี้ที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 21 วรรคหนึ่ง(1) เป็นคดีพิเศษเพิ่มเติมจากบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 และมีรายละเอียดของการกระทำความผิด[11] ดังนี้

(1) คดีความผิดตามประมวลรัษฎากร

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 37 มาตรา 90/4 มาตรา 90/5 และมาตรา 91/21 (7) แห่งประมวลรัษฎากร ไม่ว่าจะเป็นความผิดกรรมเดียวหรือหลายกรรมต่างกัน ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่าเป็นเหตุให้รัฐขาดรายได้เป็นเงินภาษีอากรรวมเบี้ยปรับและเงินเพิ่มตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป

---

[10] ประกาศราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2547 หน้า 2 เล่ม 121 ตอนพิเศษ 71 ก

[11] บัญชีท้ายประกาศ กคพ.(ฉบับที่3) พ.ศ.2548 เรื่อง การกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความ ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง(1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

(2) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 27 มาตรา 27 ทวิ มาตรา 60 มาตรา 96 และมาตรา 97 ทศ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ไม่ว่าจะเป็นความผิดกรรมเดียวหรือหลายกรรมต่างกัน ที่มีมูลน่าเชื่อว่ามีของกลางมูลค่าราคาของรวมค่าอากรเข้าด้วยแล้วรวมเป็นเงินตั้งแต่สามสิบล้านบาทขึ้นไป หรือมีการฉ้อค่าภาษีหรือขอคืนค่าภาษีโดยทุจริตเป็นเงินตั้งแต่ยี่สิบล้านบาทขึ้นไป

(3) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 147 มาตรา 161 มาตรา 162 มาตรา 165 และมาตรา 167 แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ.2527 ไม่ว่าจะเป็นความผิดกรรมเดียวหรือหลายกรรมต่างกัน ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีมูลค่าหรือปริมาณของสินค้าหรือบริการที่คำนวณเป็นเงินตั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไป

(4) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสุรา

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 33 มาตรา 33 ทวิ มาตรา 33 ตรี มาตรา 34 และมาตรา 34 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ.2493 ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีปริมาณสุราตั้งแต่หนึ่งหมื่นลิตรขึ้นไป

(5) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบ

คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 49 และ มาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ.2509 ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีปริมาณยาสูบหรือยาเส้น น้ำหนักตั้งแต่หนึ่งล้านกรัมขึ้นไป

ทั้งนี้คดีอาญาดังกล่าวจะต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ด้วยจึงจะถือว่าเป็นคดีพิเศษตามความหมายของมาตรานี้[12]

(ก) <u>คดีความผิดทางอาญาที่มีความซับซ้อน จำเป็นต้องใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษ</u>

สภาพของสังคมในปัจจุบันได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว มีการเปลี่ยนแปลงในทุกๆด้านเช่น เศรษฐกิจ เทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้การติดต่อสื่อสารรวดเร็วยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อเอื้อประโยชน์และความสะดวกสบายให้แก่มนุษย์ทั้งสิ้น การพัฒนาดังกล่าวนั้นยังส่งผลกระทบต่อรูปแบบ เทคนิค

---

[12] ปาริฉัตร อุชชิน, "การเพิ่มความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงินเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ," (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2548),หน้า 46

และวิธีการในการประกอบอาชญากรรมเช่นเดียวกัน มีการพัฒนาไปสู่อาชญากรรมที่มีความซับซ้อนมากขึ้น มีการติดต่อและร่วมมือระหว่างองค์กรที่กระทำผิดกฎหมายหลายองค์กรจนกลายเป็นองค์กรอาชญากรรม มีการปฏิบัติงานที่เป็นเครือข่ายอยู่ทั่วโลก ทำให้การปราบปรามมีความยากลำบากมากยิ่งขึ้นไม่สามารถที่จะกระทำเพียงรัฐเดียวหรือประเทศเดียวได้ แต่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างหลายรัฐเข้าด้วยกัน

เนื่องจากการประกอบอาชญากรรมได้มีการนำเทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามาเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด และมีเทคนิคขั้นสูงในการทำลายหลักฐานในการกระทำความผิดจนไม่เหลือร่องรอย ทำให้ยากต่อการปราบปราม นอกจากเหตุผลดังกล่าวแล้ว อาจมีสาเหตุอื่นคือการที่ยังไม่มีกฎหมายใดมีประสิทธิภาพมาบังคับใช้เพื่อปราบปรามอาชญากรรมเหล่านั้น หรือมีแล้ว แต่กฎหมายดังกล่าวอาจยังไม่ทันสมัย ไม่ให้อำนาจพิเศษแก่เจ้าหน้าที่ที่จำเป็นต้องใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐาน ทำให้ไม่อาจป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดให้บรรลุผลเต็มที่ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการนำมาตรการพิเศษมาใช้กับการกระทำความผิดที่มีลักษณะซับซ้อนเช่นนี้ เช่น การเข้าถึงข้อมูลหรือหลักฐาน การอนุญาตให้เจ้าหน้าที่เข้าไปแฝงตัวในองค์กรต่างๆได้ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติการเพื่อหาข้อมูลหรือนำพยานหลักฐานในการกระทำความผิดมาก่อนที่พยานหลักฐานนั้นจะถูกทำลายไปและพยานหลักฐานนั้นถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการลงโทษผู้กระทำความผิดได้

(ข) <u>คดีความผิดทางอาญาที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน</u>

อาชญากรรมในปัจจุบันนี้ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อเหยื่ออาชญากรรมเท่านั้น มีอาชญากรรมหลายประเภทที่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ หรือระบบเศรษฐกิจ การคลังของประเทศ ได้แก่ ขบวนการก่อการร้าย อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เป็นต้น อาชญากรรมเหล่านี้ถือเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรง อาจมีความรุนแรงหรือมีวิธีการประกอบอาชญากรรมแตกต่างกันไป หากเป็นการก่อการร้ายก็จะมีความรุนแรงต่อชีวิต ทรัพย์สิน ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตโดยปกติสุขของประชาชนทั่วไป เนื่องจากประชาชนหวาดกลัวว่าจะได้รับอันตราย ประเทศไทยนั้นก็กำลังประสบปัญหาดังกล่าวนั่นคือการก่อความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้ขณะนี้เกิดความสูญเสียกับประเทศชาติอย่างมากมายไม่ว่าจะเป็นชีวิตของประชาชนผู้บริสุทธิ์ ชีวิตของเจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติงานตามหน้าที่ รวมถึงเงินจำนวนมหาศาลที่นำไปใช้ซื้ออาวุธต่าง ๆ เช่น ปืนหรือเสื้อเกราะเพื่อนำไปป้องกันปราบปรามบรรดาผู้ก่อการร้ายดังกล่าว โดยรัฐยังไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ แต่หากเป็น

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้น จะเป็นการกระทำความผิดที่ไม่รุนแรงไม่ใช้กำลัง ส่วนใหญ่จะกระทำต่อทรัพย์สินของผู้เสียหายโดยตรง ซึ่งมีหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็น การฉ้อโกง หลอกลวง ต้มตุ๋น การปลอมแปลง ปกปิด ซ่อนเร้น มักจะร่วมกันกระทำความผิดนั้นก็คือ ผลประโยชน์ รายได้มหาศาล ซึ่งก่อความเสียหายมากกว่าอาชญากรรมธรรมดาทั่วไป ตัวอย่างคดีที่เกิดขึ้นในอดีตได้แก่ คดีแชร์แม่ชม้อย คดีบีบีซี โดยส่งผลกระทบต่อความมั่นคง เศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก รวมถึงภาพพจน์ในทางเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทำให้ผู้ประกอบการต่างประเทศไม่เชื่อมั่นและไม่กล้าเข้ามาลงทุนในประเทศ

(ค) <u>คดีความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมข้ามชาติหรือองค์กรอาชญากรรม</u>

องค์กรอาชญากรรม หมายถึง องค์กรที่ประกอบไปด้วยสมาชิกที่เข้าร่วมเป็นจำนวนมากสมคบเพื่อกระทำการและปฏิบัติการที่ผิดกฎหมายเพื่อให้บรรลุและได้รับผลประโยชน์มหาศาลจากการกระทำดังกล่าว โดยการเข้าร่วมกันนั้นมีลักษณะการดำเนินงานที่มีระบบขั้นตอน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วองค์กรดังกล่าวจะประกอบกิจกรรมที่ผิดต่อกฎหมาย มีการบังคับบัญชาเป็นลำดับขั้น โดยสมาชิกขององค์กรจะต้องมีความจงรักภักดี ซื่อสัตย์ และรักษาความลับขององค์กรเป็นอย่างดี มีการใช้สัญลักษณ์ในการติดต่อและประสานงานกันระหว่างสมาชิกขององค์กร

บุคคลที่ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าอาจเป็นผู้ที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ การเมือง มีสถานภาพทางสังคมสูง และมีการดึงข้าราชการการเมืองเข้ามาร่วมเป็นสมาชิกขององค์กรด้วย หรืออาจจัดหาเงินทุนที่จะให้ประโยชน์และการดูแลแก่ข้าราชการและนักการเมือง เพื่อแลกเปลี่ยนให้องค์กรได้ทำงานสะดวก รวมถึงจะใช้บุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางเข้ามาร่วมทำงานด้วย องค์กรจะมีการจัดสรรเงินพิเศษในการดูแลเหล่าสมาชิกและบริวารรวมถึงครอบครัวให้อยู่อย่างสุขสบายด้วย และมีการหมุนเวียนทางการเงินค่อนข้างสูง เนื่องจากองค์กรมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานมาก เช่น ค่าจัดหาเครื่องมือ ค่าจ้างสมุนมือปืนรับจ้าง และค่าสินบนแก่เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม เช่น ตำรวจ อัยการ ศาล นักการเมือง ทหารและทนายความ โดยใช้เงินในการวิ่งเต้นเป็นจำนวนมาก ดังนั้นองค์กรอาชญากรรมจึงมีความสามารถหลีกเลี่ยงในการถูกดำเนินคดี (Immunity from prosecution) เนื่องจากมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเรื่องการคอร์รัปชั่นของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่สามารถให้ผลประโยชน์ต่อการดำเนินงาน ทำให้การถูกจับกุมดำเนินคดีได้รับการช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่สามารถให้ผลประโยชน์ต่อการดำเนินงาน ทำให้การถูกจับกุมดำเนินคดีได้รับการช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่รัฐกลุ่มดังกล่าว

องค์กรอาชญากรรมมีการพัฒนารูปแบบอย่างมากมาย เนื่องจากความเป็นโลกาภิวัฒน์และเทคโนโลยีการสื่อสารที่ไร้ขีดจำกัด ทำให้โลกของเราเล็กลงเอื้อประโยชน์ให้อาชญากรรมประเภท

นี้มีการขยายเครือข่ายทั่วโลก จึงเกิดรูปแบบอาชญากรรมใหม่ นั่นคือ องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (Transnation – organized Crime) มีลักษณะการดำเนินงานเป็นกลุ่มองค์กร มีการขยายกิจกรรมการกระทำผิดไปยังประเทศอื่น ๆ หรือเป็นอาชญากรรมที่ไร้พรมแดน รูปแบบของอาชญากรรมเหล่านี้ เช่น การค้ายาเสพติดข้ามชาติ ลักษณะของอาชญากรรมประเภทนี้มีลักษณะพิเศษที่เป็นเครือข่าย และอาจจะนำไปสู่การสร้างอิทธิพลได้ด้วย

องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ องค์กรสหประชาชาติได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า ต้องเป็นลักษณะของอาชญากรรมที่มีการลงมือกระทำความผิด ความผิดเกิด และ/หรือมีผลของการกระทำความผิดทั้งโดยตรงหรือโดยอ้อมซึ่งเกี่ยวข้องมากกว่าหนึ่งประเทศ จากคำจำกัดความดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การกระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนใด เช่น ขั้นเตรียมการ ลงมือ กระทำความผิดสำเร็จมีการกระทำในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือทุกขั้นตอนในดินแดนมากกว่าหนึ่งประเทศ ก็สามารถเรียกได้ว่าเป็นอาชญากรรมข้ามชาติได้แล้ว ดังนั้นอาชญากรรมข้ามชาติจึงไม่ใช่เป็นปัญหาของประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นปัญหาระดับโลก ส่งผลให้แต่ละประเทศและองค์การระหว่างประเทศตื่นตัว และมีการร่วมมือที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจัง

ดังนั้น อาจสรุปสภาพองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่องค์กรสหประชาชาติแบ่งเป็น 10 ลักษณะ ดังนี้

1. การลักลอบค้ายาเสพติด (illicit Trafficking in Drugs)
2. การลักลอบคนเข้าเมือง (Smuggling of illegal Migrants)
3. การค้าอาวุธ (Arms Trafficking)
4. การลักลอบค้าอาวุธนิวเคลียร์ (Trafficking in Nuclear Material)
5. องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย (Transnational Criminal Organized and Terrorism)
6. การค้าผู้หญิงและเด็ก (Trafficking in Women and Children)
7. การลักลอบค้าชิ้นส่วนอวัยวะมนุษย์ (Trafficking in Body Parts)
8. การโจรกรรมและการลักลอบค้ายานพาหนะ (Theft and Smuggling of Vehicles)
9. การฟอกเงิน (Money Laundering)
10. ความผิดอื่นๆ (Other activities) เช่น อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ การโจรกรรมศิลปวัตถุ การให้สินบนเจ้าหน้าที่ตำรวจ การฉ้อโกงประกันภัยทางทะเล อาชญากรรม สิ่งแวดล้อม

ปัจจุบันในประเทศไทยประสบปัญหาหลายประการซึ่งเป็นข้อจำกัดและอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ ปัญหาหลักประการหนึ่งก็คือ องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งมีการปฏิบัติงานอยู่ใน

ประเทศไทยอย่างแพร่หลายและดำเนินการเป็นเครือข่ายมากมายในรูปองค์กรอาชญากรรมทั้งในและต่างประเทศ ในธุรกิจที่ผิดกฎหมายหลายประเภท ทำให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติ อย่างร้ายแรงทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การค้ายาเสพติด การค้าผู้หญิงและเด็ก การลักลอบนำแรงงานเถื่อนเข้าและออกประเทศ การค้าน้ำมันเถื่อน การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การพนันและอาชญากรรมที่ต่อเนื่องจากการพนัน เช่น การติดตามทวงหนี้ด้วยวิธีที่ทารุณโหดร้าย การเรียกเก็บค่าคุ้มครอง การฟอกเงิน การรับจ้างฆ่าคน การให้สินบนทุจริตคอร์รัปชั่นกับเจ้าพนักงาน เป็นต้น[13]

(ง) <u>คดีความผิดทางอาญาที่กระทำโดยผู้ทรงอิทธิพลเป็นตัวการผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน</u>

ผู้ทรงอิทธิพล คือ บุคคลที่มีตำแหน่งสูงสุดในโครงสร้างขององค์กร เป็นผู้ออกคำสั่งในกิจกรรมต่าง ๆ และคอยรับรายได้และผลประโยชน์จากการกระทำขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นการกระทำผิดต่อกฎหมายหรือถูกกฎหมาย ดังนั้น ผู้ทรงอิทธิพล จึงหมายถึงบุคคลซึ่งมีความเหนือกว่าบุคคลอื่นในด้านอำนาจ เกียรติยศ ชื่อเสียงและความมั่นคง อย่างหนึ่งอย่างใด หรือทั้งสามประการรวมกัน และให้ความหมายรวมถึงความสามารถในการใช้อำนาจนอกระบบ บงการให้ผู้อื่นกระทำหรือไม่กระทำในทางที่ไม่ชอบธรรมหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อแสวงหารายได้หรือผลประโยชน์[14]

ปัจจุบันนี้ผู้ทรงอิทธิพลได้มีการพัฒนาและวิวัฒนาการอำนาจและอิทธิพลของตนเข้าไปสู่ระบบการเมือง ทั้งในภาคราชการและส่วนท้องถิ่น ส่วนภูมิภาคและในระดับประเทศ มีการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดเพื่อควบคุมอำนาจในส่วนท้องถิ่นที่ตนมีอำนาจ นอกจากนั้น ยังได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือจัดส่งบุคคลที่เป็นญาติหรือบุคคลที่ไว้วางใจได้ลงสมัครรับเลือกตั้งแทนตน ซึ่งถ้ากลุ่มบุคคลที่อยู่ในความควบคุมของผู้ทรงอิทธิพลได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประกอบกับได้รับเลือกตั้งให้ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารของประเทศ ย่อมส่งผลทำให้อำนาจอิทธิพลและบารมีของบุคคลดังกล่าวเพิ่มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นอย่างมากมาย ซึ่งในสังคมไทยได้เรียกบุคคลดังกล่าวว่า "เจ้าพ่อ" และมีผู้ให้ความเห็นว่าเจ้าพ่อมีความหมายใกล้เคียงกับมาเฟีย (Mafia) มาก คำว่าเจ้าพ่อของประเทศไทยนั้นมีขึ้นครั้งแรกในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 ซึ่ง หมายถึง เจ้าถิ่น ผู้

---

[13] สำนักงานอัยการสูงสุด สถาบันกฎหมายอาญา , "การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ", เอกสารในการประชุม ธันวาคม 2544 , หน้า 2.

[14] สุรจิต พัฒนสาร , "ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายอั้งยี่ : ซ่องโจรในประเทศไทย," (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) , หน้า 14.

คุ้มครองถิ่น โดยระบุว่าเป็นแสลง จึงทำให้คำว่าเจ้าพ่อเป็นคำที่มีความหมายไปในเชิงอันตรายและเกี่ยวข้องกับการทำผิดกฎหมาย

เนื่องจากผู้ทรงอิทธิพลเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ดำรงตนอยู่ด้วยการกระทำด้วยตนเองหรือใช้ หรือจ้างวาน สนับสนุนการกระทำใดๆ ที่ผิดกฎหมายหรืออยู่เหนือกฎหมาย โดยผลของการกระทำนั้นจึงทำให้เป็นการบ่อนทำลายเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นอุปสรรคขัดขวางการดำเนินการตามเจตนารมณ์ของประชาชน หรือทำลายคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยรวม กลุ่มผู้มีอิทธิพลนี้จึงเป็นขบวนการที่ผิดกฎหมาย ที่มีการดำเนินการเป็นเครือข่าย ประกอบด้วยตัวการหรือแกนนำ กองกำลัง หรือเครื่องมือ เช่น มือปืนรับจ้าง นักเลงหัวไม้ แนวร่วมหรือผู้สนับสนุน เช่น ข้าราชการ เจ้าหน้าที่รัฐ นักการเมือง ซึ่งจะมีพฤติกรรมที่สำคัญได้แก่ แก๊งผู้มีอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด การฮั้วประมูลและขัดขวาง การเสนอราคาในการประมูลงานของราชการ การเรียกรับผลประโยชน์จากโรงงาน ร้านค้า สถานประกอบการต่าง ๆ คิวรถจักรยานยนต์ และรถยนต์รับจ้างผิดฎหมาย การลักลอบขนสินค้าหนีภาษี น้ำมันเถื่อน บุหรี่ ลักลอบจัดให้มีบ่อนการพนัน ลักลอบค้าอาวุธ บุกรุกที่ดินสาธารณะ หรือทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การหลอกลวงต้มตุ๋นนักท่องเที่ยว การรับจ้างทวงหนี้ด้วยการข่มขู่หรือใช้กำลัง การหลอกลวงประชาชนไปทำงานต่างประเทศ การลักลอบนำคนเข้า-ออก และอยู่ในราชอาณาจักรโดยผิดกฎหมาย เป็นต้น

การกระทำความผิดโดยผู้ที่มีชื่อเสียง อิทธิพลและมีอำนาจ บางครั้งอาจไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดโดยตรง แต่เป็นผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนให้บุคคลอื่นกระทำความผิดแทน โดยใช้อำนาจหรือตำแหน่งของตนเป็นเครื่องป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบได้ ทำให้รัฐไม่สามารถดำเนินการทางกฎหมายเพื่อพิสูจน์ความผิดของบุคคลดังกล่าวได้ และจำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาการจับกุมแสวงหาหลักฐานเพื่อนำมาดำเนินคดีกับผู้มีอิทธิพลกระทำความผิดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจุบัน ได้มีการนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาดังกล่าวแล้วทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ได้แก่ มีการศึกษารูปแบบ ลักษณะ ผู้มีอิทธิพลอย่างจริงจัง รวมถึงการนำเสนอวิธีการป้องกันและปราบปราม รวมถึงรัฐบาลได้จัดตั้งหน่วยงานที่มีความชำนาญพิเศษขึ้นมานั่นคือ กรมสอบสวนคดีพิเศษหรือ DSI นั่นเอง และได้มีการพัฒนากฎหมายในการป้องกันและปราบปรามผู้ที่มีอิทธิพลและขยายขอบเขตการประสานงานระหว่างหน่วยงานของต่างประเทศด้วย ขณะเดียวกันก็เร่งพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้ความรู้ ความสามารถ และมีความเชี่ยวชาญในเทคโนโลยีใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้วย

(จ) <u>คดีความผิดทางอาญาที่มีพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งมิใช่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษเป็นผู้ต้องสงสัยเมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าน่าจะได้กระทำความผิดอาญาหรือเป็นผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา</u>

ในปัจจุบัน มักจะพบว่าการกระทำความผิดส่วนใหญ่จะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ อันเนื่องมาจากผลประโยชน์จำนวนมหาศาลที่ล่อตาล่อใจทำให้ต้องเข้ามาร่วมในกระบวนการอาชญากรรมด้วย โดยเฉพาะพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่มีอำนาจโดยตรงในการสืบสวน สอบสวนการกระทำความผิด แต่มักใช้อำนาจของตนเพื่อช่วยปิดบังการกระทำความผิดหรือช่วยให้บรรดาผู้กระทำความผิดดังกล่าวหลุดพ้นจากกระบวนการยุติธรรมเพื่อกลับไปสู่วงจรการกระทำความผิดได้อีก ซึ่งการที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่เข้ามาร่วมในกระบวนการดังกล่าวนั้นยิ่งทำให้การปราบปรามอาชญากรรมยากยิ่งขึ้น ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศอย่างมหาศาล ทำให้ประเทศขาดความน่าเชื่อถือจากนักลงทุนชาวต่างชาติที่จะเข้ามาลงทุนในประเทศไทย ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าว พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 จึงได้แก้ไขเพิ่มเติมให้คดีความผิดตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) ที่มีพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งมิใช่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษเป็นผู้ต้องสงสัยเมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าน่าจะได้กระทำความผิดอาญาหรือเป็นผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา ให้ถือเป็นคดีพิเศษได้

อย่างไรก็ตาม การดำเนินคดีพิเศษของกรมสอบสวนคดีพิเศษตามกฎหมายดังกล่าวข้างต้นยังมีขอบเขตโดยจะต้องเป็นไปตาม ประกาศ กคพ. เรื่องการกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง(1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ 2547 และประกาศ กคพ. (ฉบับที่3) พ.ศ. 2548 เรื่อง การกำหนดรายละเอียดลักษณะของการกระทำความผิดตามมาตรา 21 วรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

ดังนั้น คดีพิเศษประเภทที่ 1 นี้ จึงต้องเป็นคดีที่มีความสำคัญมากและมีลักษณะพิเศษโดยเฉพาะ เป็นที่น่าสังเกตว่า บทบัญญัติตามมาตรา 21 (1) (ก) (ข) (ค) (ง) หรือ (จ) ดังกล่าวมีลักษณะเป็นนามธรรม จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดเพื่อให้มีลักษณะเป็นรูปธรรมขึ้น และทั้งนี้มาตรา 10 วรรคท้ายได้กำหนดไว้ด้วยว่า จะต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ตัวอย่าง รายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดที่ กคพ. อาจกำหนดขึ้น เช่น "กำหนดให้คดีความผิดตามมาตรา 4 และมาตรา 5 แห่งพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ที่อ้างหรือเชื่อว่ามีจำนวนผู้เสียหายตั้งแต่สองร้อยคนขึ้นไป หรือมีจำนวนกู้ยืมเงินรวมตั้งแต่หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป หรืออธิบดีมีคำสั่งให้ทำการสืบสวนสอบสวน

แล้วแต่กรณี เป็นคดีพิเศษ" จากตัวอย่างดังกล่าว หากมีการกำหนดเช่นนี้ เฉพาะคดีความผิดที่มีลักษณะพิเศษดังกล่าวเท่านั้นจะต้องทำการสืบสวนสอบสวนตามพระราชบัญญัติการสอบสวน คดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ส่วนคดีความผิดในฐานเดียวกัน แต่มิได้มีลักษณะพิเศษดังกล่าว ก็ทำการสืบสวนสอบสวนตามปกติ โดยอาจเป็นความรับผิดชอบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ[15]

2.1.6.2 ลักษณะของคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (2)

ความผิดทางอาญาอื่นนอกจากตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง(1) ซึ่ง กคพ. มีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่[16] คดีประเภทนี้จึงเป็นดุลพินิจของ กคพ. ที่จะกำหนดขึ้น นอกเหนือจากประเภทที่หนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นคดีที่มีการกระทำความผิดขึ้นแล้วหรือยังไม่มีการกระทำความผิดก็ตาม โดยบุคคลดังต่อไปนี้มีสิทธิร้องขอให้ กคพ. มีมติให้คดีความผิดทางอาญาใดเป็นคดีพิเศษ คือ

1. กรรมการคดีพิเศษ
2. ผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
3. ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ[17]

ในการพิจารณาของ กคพ. เพื่อมีมตินั้นควรต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาที่จำเป็นและเหมาะสม โดยคำนึงถึงลักษณะตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) (ก) (ข)(ค)(ง)หรือ (จ)[18] และคณะกรรมการคดีพิเศษมีอำนาจเพียงลงมติว่าคดีใดเป็นคดีพิเศษเท่านั้น พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 21 วรรคหนึ่ง(2) ประกอบด้วยมาตรา 10(3) แต่บทบัญญัติดังกล่าวมิได้ให้อำนาจคณะกรรมการคดีพิเศษ มีอำนาจในการเพิกถอนมติเดิมจากที่เป็นคดีพิเศษให้ไม่เป็นคดีพิเศษอีกต่อไป และให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติรับกลับไปทำการสอบสวนเช่นเดิมไม่ได้

การที่พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ได้กำหนดให้มีคดีพิเศษที่เกิดจากการลงคะแนนเสียงของคณะกรรมการคดีพิเศษ (กคพ.) นี้ ก็ด้วยความจำเป็นว่าคดีพิเศษบางเรื่องหรือบางฐานความผิดอาจไม่ได้กำหนดให้เป็นคดีพิเศษไว้ในมาตรา 21 วรรคหนึ่ง(1) แต่โดยเหตุผล

---

[15] ธาริต เพ็งดิษฐ์, มารู้จักกฎหมายFBIเมืองไทย,พิมพ์ครั้งที่4(กรุงเทพฯ: ธรรมนิติเพรส, 2550), หน้า 58.

[16] พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 21(2)

[17] ประกาศ กคพ.เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการในการร้องขอและเสนอให้ กคพ. มีมติให้คดีความผิดทางอาญาใดเป็นคดีพิเศษ พ.ศ.2547

[18] ข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญและคณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณา (ร่าง) พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

ความจำเป็นเฉพาะรายอาจเป็นเรื่องที่รุนแรงก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมหรือมีความยุ่งยากซับซ้อนในการสืบสวนสอบสวน หรือเหตุจำเป็นอันเหมาะสมอื่น จึงได้กำหนดให้ กคพ.สามารถใช้ดุลพินิจกำหนดให้คดีความผิดบางเรื่องหรือบางฐานความผิดนั้น ๆ เป็นคดีพิเศษขึ้น แต่ทั้งนี้จะต้องมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่[19]

จากการที่คณะกรรมการคดีพิเศษสามารถกำหนดได้ว่าจะให้คดีใดเป็นคดีพิเศษได้แม้ว่าคดีดังกล่าวจะไม่ใช่คดีที่มีความสลับซับซ้อน ไม่ใช่คดีที่มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน หากแต่คดีอื่นๆนั้น เป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทางการเมืองหรือผลประโยชน์ของบุคคลฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแล้ว คณะกรรมการคดีพิเศษได้มีการออกมติกำหนดให้คดีดังกล่าวอยู่ในอำนาจสืบสวนและสอบสวนตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษซึ่งอาจจะเอื้อประโยชน์ต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนจนทำให้เกิดความเสียหายได้

ดังนั้น การกำหนดให้คดีอื่นๆที่ไม่ได้มีความสลับซับซ้อนเป็นคดีพิเศษโดยอาศัยมติของคณะกรรมการคดีพิเศษนั้น ควรต้องมีมาตรการและวิธีการในการตรวจสอบและควบคุมการออกมติดังกล่าวด้วย

2.1.6.3 ลักษณะของคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคสอง

คดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคสอง หมายถึง คดีที่ไม่ใช่คดีพิเศษแต่ให้ถือว่าเป็นคดีพิเศษมีดังต่อไปนี้

1. คดีที่มีการกระทำความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท และมีบทใดบทหนึ่งจะต้องดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ
2. คดีที่มีการกระทำความผิดหลายเรื่องต่อเนื่องหรือเกี่ยวพันกัน และความผิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะต้องดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ
3. บรรดาคดีที่ได้สอบสวนเสร็จแล้วโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ

โดยลักษณะคดีพิเศษในกรณีนี้เนื่องจาก การกระทำผิดทางอาญาบางอย่างเท่านั้นประกอบด้วยความผิดหลายอย่างซึ่งแต่ละการกระทำสามารถเป็นความผิดได้ในตัวเอง ซึ่งถ้าความผิดนั้นมีความเกี่ยวเนื่องหรือเกี่ยวพันกัน และการกระทำบางอย่างเข้าลักษณะคดีพิเศษตามมาตรา 21 ของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ ในกรณีเช่นนี้ ตามมาตรา 21 วรรคสอง ของพระราชบัญญัตินี้ให้ถือว่าความผิดเรื่องอื่นเป็นคดีพิเศษด้วย เนื่องจากความผิดครั้งเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทนั้น ลักษณะความผิดจะเกี่ยวเนื่องกันต้องอาศัยพยานหลักฐานชุดเดียวกันในการ

---

[19] ธาริต เพ็งดิษฐ์,เรื่องเดียวกัน,หน้า 78

พิสูจน์ความผิดของจำเลยในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งถ้าหากแยกความผิดบทใดบทหนึ่งสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่อีกบทหนึ่งสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ การกระทำดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดความล่าช้าและเกิดความซับซ้อนในการปฏิบัติงานได้ เพราะถึงอย่างไรก็ต้องอาศัยพยานหลักฐานชุดเดียวกันในการพิสูจน์ความผิด[20]

ดังนั้นตามพระราชบัญญัติในมาตรานี้ของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษจึงได้บัญญัติไว้โดยให้คดีที่มีลักษณะความผิดเกี่ยวข้องกับคดีพิเศษ จะถูกดำเนินการสอบสวนโดยใช้มาตราการพิเศษต่างๆ ตามที่กฎหมายฉบับนี้ได้ให้อำนาจไว้ เพื่อความสะดวก รวดเร็ว ในการค้นหาพยานหลักฐาน ความเกี่ยวเนื่องกันของพยานหลักฐาน อีกทั้งยังไม่ก่อให้เกิดความซับซ้อนในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ด้วย

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้นจะเห็นได้ว่าคณะกรรมการคดีพิเศษ หรือ กคพ. มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ที่สำคัญเป็นอย่างมากในการบังคับใช้กฎหมายการสอบสวนคดีพิเศษ โดยเฉพาะอำนาจในการที่จะกำหนดให้คดีใดที่จะถือเป็นคดีพิเศษโดยใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนแบบคดีพิเศษ ซึ่งบุคคลที่ควรจะมีอำนาจในการพิจารณาดังกล่าวหรือบุคคลที่จะเข้ามาเป็นคณะกรรมการคดีพิเศษนั้นควรประกอบไปด้วยบุคคลใดบ้างจึงจะมีความเหมาะสมและทำให้การบังคับใช้กฎหมายการสอบสวนคดีพิเศษให้มีประสิทธิภาพอย่างสูงสุดตามเจตนารมณ์

2.1.7 ข้อพิจารณาการกำหนดคดีพิเศษตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ได้มีข้อสังเกตเกี่ยวกับคดีพิเศษว่า โดยทั่วไปแล้วคดีพิเศษเหล่านี้เป็นคดีอาญาประเภทหนึ่งที่ยังคงต้องมีกระบวนการสอบสวนและดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ตำรวจดูแลคดีที่เกิดขึ้นทั่วราชอาณาจักรอยู่แล้ว แต่เนื่องจากสังคมสมัยใหม่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น กฎหมายหลายฉบับเป็นเรื่องที่ต้องใช้ผู้มีความรู้ในทางวิชาการเฉพาะด้านในสาขานั้นจึงจะเข้าใจลักษณะการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย จึงจำเป็นต้องมีการพิจารณา ร่วมกันระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องว่าคดีอาญาในลักษณะใดที่ต้องการใช้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของหน่วยงานที่มีการปฏิบัติหน้าที่เหมาะสมกับคดีนั้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีแต่มิได้หมายความว่าคดีตามกฎหมายนั้นๆ จะเป็นเรื่องซับซ้อนที่ต้องใช้ความเชี่ยวชาญพิเศษทั้งหมด การ

---

[20] วุฒิพงศ์ อารีราษฎร์ , "บทบาทของพนักงานอัยการในการสืบสวน:ศึกษากรณีตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ",(วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,พ.ศ. 2547), หน้า 62.

ดำเนินการเพื่อปราบปรามคดีอาญาให้ได้ผลจึงอยู่ที่การร่วมมือของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพซึ่งเป็นเรื่องการบริหารกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบที่จะต้องวิเคราะห์ในภาพรวม มิใช่เป็นเพียงการทำงานของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง โดยเป็นกฎหมายเฉพาะต่างหาก ซึ่งจะทำให้สามารถกำหนดกลไกได้จำกัดเฉพาะขอบเขตหน้าที่ของตน และจะเกิดข้อขัดข้องในการบริหารคดีอาญาทั้งระบบที่ไม่อาจประสานการดำเนินการที่สอดคล้องกันได้

นอกจากนี้ ในชั้นการพิจารณาของวุฒิสภา คณะกรรมาธิการวิสามัญกิจการวุฒิสภาได้ตั้งประเด็นข้อสังเกตว่า กรณีความผิดอาญาซึ่งมีลักษณะเป็นคดีพิเศษจะอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษกับความผิดอาญาตามความผิดมูลฐาน* ที่อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และพนักงานสอบสวนคดีทั่วไปจะมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ซ้ำซ้อนกันหรือไม่

ปัญหาดังกล่าว ได้มีการชี้แจงว่า กรณีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีอำนาจเฉพาะความผิดมูลฐานตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น แต่คดีอาญาที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมสอบสวนคดีพิเศษจะต้องมีลักษณะคดีอาญาตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้และตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับคดีหรือลักษณะของคดีตามที่ กคพ. กำหนดนอกจากนี้ ลักษณะความผิดอาญาต้องเป็นคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อนหรืออาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ หรือมีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติ หรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม ฯลฯ ซึ่งเป็นคดีพิเศษ จะต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษซึ่งจะไม่ซ้ำซ้อนกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงินและพนักงานสอบสวนคดีทั่วไป

อนึ่ง สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีข้อสังเกตและปัญหาในส่วนที่เกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษเพื่อประกอบการพิจารณาร่าง พ.ร.บ. การสอบสวนคดีพิเศษต่อคณะรัฐมนตรีว่า

"การอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนในเบื้องต้น เป็นเรื่องสำคัญของทุกส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ โดยเฉพาะการสืบสวนสอบสวนจะต้องดำเนินการอย่างรวดเร็ว ลดขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อให้ประชาชนในฐานะผู้ใช้บริการเกิดความสะดวกเป็นธรรม ดังนั้น เมื่อเกิดคดีขึ้นในท้องที่ใด ประชาชนผู้ได้รับความเสียหายควรจะเข้าแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนท้องที่เกิดเหตุ

---

*ความผิดมูลฐานตามมาตรา 3 ของ พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เช่น (1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (2) ความผิดเกี่ยวกับเพศ (3) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน ฯลฯ เป็นต้น

พนักงานสอบสวนเมื่อได้รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ จะเริ่มดำเนินการสืบสวนสอบสวน ตามกระบวนการยุติธรรม อันได้แก่ การสอบปากคำผู้เสียหาย พยาน และรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ได้ครบถ้วน เพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี การดำเนินการแต่ละขั้นตอนดังกล่าวต้องใช้ระยะเวลา บุคคลากร งบประมาณจำนวนมาก และสิ่งที่สำคัญคือ ประชาชนในฐานะผู้เสียหาย รวมทั้งพยานต้องสูญเสียเวลาในการให้ปากคำต่อพนักงานสอบสวน หากร่าง พ.ร.บ. การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. .....มีผลบังคับใช้ โดยบัญญัติให้กรมสอบสวนคดีพิเศษหน่วยเดียวรับผิดชอบในการสืบสวนคดีพิเศษ และสามารถคัดเลือกได้ว่าคดีใดเป็นคดีพิเศษ เพื่อให้คดีนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษแล้ว จะทำให้เกิดปัญหา 2 ประการ คือ

1) ในแง่การสอบสวน จะก่อให้เกิดความเดือดร้อนและเกิดความสับสนแก่ประชาชนซึ่งเคยร้องทุกข์ไว้กับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าสำนวนดังกล่าวจะสามารถดำเนินการต่อไปได้หรือไม่ หรือจะต้องดำเนินการสอบสวนใหม่ทั้งสำนวนหากสามารถดำเนินการต่อไปได้ จะต้องมีการโอนสำนวนกลับไปกลับมาระหว่างส่วนราชการทำให้การสอบสวนล่าช้า ไม่สอดคล้องกับหลักการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 241 ที่บัญญัติว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็วต่อเนื่องและเป็นธรรม โดยอาจเกิดผลเสียต่อรูปคดี

2) ในแง่การสืบสวน คดีที่มีผู้มาร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ได้ทำการสืบสวนไปแล้วเป็นอันต้องยุติลง จะทำให้การสืบสวนในคดีนั้นขาดความต่อเนื่องและรวดเร็วในการที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดี

จากประเด็นปัญหาข้างต้น ทำให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องเกิดความไม่เข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวนในความผิดที่เกิดขึ้น และยังเกิดความสับสนในการติดต่อประสานงานในเรื่องต่างๆ ว่าจะต้องประสานติดต่อกับหน่วยงานใด ผลเสียก็จะตกกับประชาชน ผู้เสียหายก็จะไม่ได้รับการอำนวยความยุติธรรมภายในเวลาอันเหมาะสม นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบให้การสืบสวนสอบสวนคดีกับผู้กระทำความผิดไม่ทั่วถึงและไม่ครอบคลุมทั่วประเทศ อันเป็นผลให้มีการลักลอบกระทำความผิดโดยไม่เกรงกลัวกฎหมายบ้านเมืองยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ในด้านความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมอาจมีการเลือกปฏิบัติที่จะกำหนดให้คดีใดเป็นคดีพิเศษ เช่น กรณีบุตรสาวของบุคคลสำคัญหรือพรรคพวกถูกข่มขืน คณะกรรมการ กคพ. ก็มีอำนาจลงมติให้เป็นคดีพิเศษ ก็จะใช้อำนาจตาม พ.ร.บ. การสอบสวนคดีพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นการค้นโดยไม่มีหมายหรือคำสั่งของศาล การตรวจการดักฟังข้อมูลจากสิ่งสื่อสารต่างๆ การถอนเส้นผม เส้นขน เจาะเลือดผู้ต้องหา เป็นต้น แต่ถ้าเป็นคดีที่เป็นบุตรสาวบุคคล

ธรรมดา ต้องให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งไม่มีอำนาจดังกล่าว ทำให้ประชาชนได้รับการปฏิบัติไม่เท่าเทียมกัน เป็นการแบ่งชนชั้นของประชาชน ให้เกิดความแตกแยกเป็นปัญหาทางสังคมคดีในลักษณะเดียวกันแต่ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 26 ซึ่งบัญญัติว่า "การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์..." และมาตรา 30 วรรคหนึ่งที่บัญญัติว่า "บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน"[21]

จากข้อสังเกตข้างต้น จึงเป็นประเด็นที่กรมสอบสวนคดีพิเศษควรแก้ไขในประเด็นการเริ่มต้นคดีที่อาจซ้ำซ้อนกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แ ละประเด็นความเหลื่อมล้ำในการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนธรรมดาและบุคคลผู้มีชื่อเสียงทางสังคม อย่างไรก็ดี มีบางความคิดเห็นว่า เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการเริ่มต้นคดี ที่เป็นความผิดอาญาที่อาจซ้ำซ้อนกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ เมื่อเกิดการกระทำความผิดซึ่งจัดเป็นคดีพิเศษให้ประชาชนทั่วไปดำเนินการตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยการเริ่มต้นคดีที่เจ้าพนักงานตำรวจ และเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจรับเรื่องและพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นคดีพิเศษที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ จึงโอนคดีมาอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษต่อไป ซึ่งเห็นได้ว่าทางแก้ปัญหาดังกล่าว อยู่ที่ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานสำนักงานตำรวจแห่งชาติและกรมสอบสวนคดีพิเศษ ในส่วนปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำในการอำนวยความยุติธรรมนั้น เห็นว่าควรพิจารณาเจตนารมณ์แห่งกฎหมายเป็นสำคัญ โดยที่ตัวบทกฎหมายมุ่งให้ความหมายของคดีพิเศษอยู่ที่ลักษณะการกระทำความผิดและความซับซ้อนของวิธีการกระทำจะเป็นประชาชนทั่วไปหรือเป็นผู้มีชื่อเสียงทางสังคม หากลักษณะการกระทำความผิดที่ถูกกระทำต่อนั้น ไม่เข้าลักษณะคดีพิเศษ อำนาจในการดำเนินคดีย่อมอยู่กับพนักงานตำรวจตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั่นเอง

จากภารกิจหลักของหน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษที่ต้องเผชิญกับรูปแบบและวิธีการของการกระทำความผิดที่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ และขบวนการที่มีเครือข่ายโยงใยเป็นองค์กรความผิดอันมีลักษณะซับซ้อน แยบยลและละเอียดอ่อนดังกล่าว จึงจำเป็นต้องให้อำนาจแก่หน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษอย่างเต็มที่ โดยนอกจากจะให้พนักงานสอบสวนในหน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจเช่นเดียวกับอำนาจของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธี

---

[21] กลุ่มงานบริการวิชาการ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.....,ความเห็น "ตำรวจ" ต่อกรมเอฟบีไอ,ไทยโพสต์, 1 กรกฎาคม 2545,หน้า 37

พิจารณาความอาญาในการสืบสวนสอบสวนหรือการดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีพิเศษแล้ว เพื่อให้การสืบสวนสอบสวนถึงการกระทำความผิดดังกล่าวได้ จึงได้มีการกำหนดให้มีมาตรการพิเศษแก่เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ดังนี้

1. พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจเข้าไปในเคหสถาน หรือสถานที่ใดๆ เพื่อตรวจค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายศาล หากปรากฏมีเหตุสงสัยตามสมควร
2. การใช้อำนาจในการดักฟังโทรศัพท์
3. การใช้อำนาจในการแฝงตัว
4. การใช้อำนาจยึด หรืออายัดทรัพย์สินที่ค้นพบ
5. พนักงานสอบสวนคดีพิเศษสามารถมีหนังสือสอบถามหรือเรียกให้สถาบันการเงินหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำหรือส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือได้
6. พนักงานสอบสวนคดีพิเศษสามารถมีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใด ๆ มาเพื่อให้ถ้อยคำ

ทั้งนี้เพื่อให้กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นองค์กรที่มีศักยภาพในการป้องกัน ปราบปรามอาชญากรรมที่ส่งผลกระทบอย่างมหาศาลต่อประเทศให้หมดไป ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายดังกล่าว

2.2 หน่วยงานสอบสวนคดีอาญาบางประเภทที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกรมสอบสวนคดีพิเศษ

2.2.1 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.)

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (Anti – Money Laundering Office) หรือสำนักงาน ปปง. (AMLO) เป็นหน่วยงานกลางในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยทำหน้าที่เป็นฝ่ายธุรการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) ซึ่งทำหน้าที่ในการกำกับดูแลนโยบายและวางมาตรการระดับประเทศ (Decision Making Body)[22] รวมทั้งเป็นฝ่ายธุรการของคณะกรรมการธุรกรรม ซึ่งเป็นหน่วยงานในระดับปฏิบัติการอันเป็นหน่วยงานหลักในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน รวมทั้งมีหน้าที่ปฏิบัติภารกิจอื่น ๆ ในลักษณะเป็น

---

[22] สุรพล ไตรเวทย์, <u>คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน</u> ,(กรุงเทพมหานคร:วิญญชน,2543), หน้า 83.

ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ประจำ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้[23]

2.2.1.1 แนวคิดและความจำเป็นในการจัดตั้งสำนักงาน ปปง.

ปัจจุบันนี้การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีต่างๆ ได้มีการเคลื่อนไหวและได้รับการตอบสนองความต้องการของมนุษย์อย่างรวดเร็ว การพัฒนาเหล่านี้หากมนุษย์ใช้ไปในทางถูกต้องย่อมจะเป็นคุณประโยชน์ต่อความสงบสุขของสังคม แต่หากการพัฒนานี้ถูกใช้ไปในทางที่ผิดย่อมต้องเป็นโทษมหันต์แก่สังคมเช่นเดียวกัน[24]

การพัฒนาให้เกิดความเจริญทางด้านเศรษฐกิจเป็นผลโดยตรงให้มนุษย์ที่คิดจะแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนโดยไม่คำนึงถึงความชอบธรรมหรือกฎเกณฑ์ของสังคมซึ่งหมายถึงการกระทำที่ผิดกฎหมายนั้น ได้คิดค้นรูปแบบการก่ออาชญากรรมประเภทต่างๆ ขึ้น การประกอบอาชญากรรมไม่ว่าจะเป็นการกระทำอย่างเอกเทศหรือกระทำในลักษณะสมคบกันเป็นเครือข่ายในรูปแบบขององค์กรนั้น ได้เพิ่มขึ้นจนเป็นปัญหาใหญ่ซับซ้อนทางสังคม ซึ่งทำให้ยากลำบากต่อการป้องกันและปราบปรามอันก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสงบสุขของประเทศ

ผลสะท้อนของความเจริญดังกล่าวได้ตกไปถึงรูปแบบของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นด้วย อาชญากรรมที่เคยกระทำเพียงภายในประเทศก็ได้พัฒนาไปสู่อาชญากรรมข้ามชาติ เช่น ขบวนการค้ายาเสพติด โสเภณีข้ามชาติ อาชญากรรมที่เคยกระทำกันในกลุ่มคนจำนวนน้อยก็กลายเป็นองค์กรอาชญากรรม(Organized Crime) เช่น องค์กรมาเฟีย ในอเมริกาและยุโรป ยากูซ่าในญี่ปุ่น หรืออาชญากรรมที่สร้างความเสียหายในวงจำกัด ก็เปลี่ยนไปสู่ความเสียหายที่มีมูลค่ามหาศาล

ในบรรดาอาชญากรรมทั้งหลายที่เกิดขึ้นในประเทศไทยปัจจุบันก็คงจะไม่มีใครปฏิเสธอีกเช่นกันว่า "อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ" ได้สร้างความเสียหายให้แก่ประเทศไทยอย่างมากมาย

---

[23]วิชัย ตันติกุลานันท์, คำอธิบายกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์อักษร, 2543), หน้า 145.

[24]บุญเลิศ สันทัดอนุวัตร, "กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน : ศึกษาเฉพาะกรณีอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับคณะกรรมการ ธุรกรรม," (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), หน้า 10

มหาศาล ความเสียหายดังกล่าวปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดต่อวงการธุรกิจเศรษฐกิจและชื่อเสียงของประเทศ[25]

ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความเป็นอยู่ การทำงาน การติดต่อธุรกิจ การสื่อสาร รวมตลอดไปถึงความเจริญของประเทศ ในขณะเดียวกันก็มีผลต่อรูปแบบอาชญากรรมที่เกิดขึ้นไปด้วย อาชญากรรมธรรมดาซึ่งมักจะมีรูปแบบของการกระทำที่ไม่ซับซ้อนได้พัฒนาไปเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ อาชญากรรมซึ่งเคยมุ่งผลตอบแทนเป็นเงินหรือทรัพย์สินจำนวนไม่มากนักได้กลายเป็นอาชญากรรมที่มุ่งต่อผลตอบแทนมูลค่ามหาศาล หรืออาชญากรรมที่เคยมีเครือข่ายเพียงในประเทศก็ได้พัฒนาไปเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ ในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมจนเป็นที่ยอมรับกันว่ากระบวนการยุติธรรมไม่อาจประสบความสำเร็จในการบังคับใช้กฎหมายต่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ได้ด้วยมาตรการธรรมดาที่ใช้ในอดีต[26]

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของการดำรงอยู่และความเจริญเติบโตของเหล่าอาชญากรหรือองค์กรอาชญากรรม ได้แก่ การมีเงินทุนหมุนเวียนเพื่อใช้สนับสนุนในการที่จะปกปิดการกระทำความผิดและเพื่อขยายขอบเขตอิทธิพลของการประกอบอาชญากรรมให้มั่นคงและกว้างขวางขึ้นเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ อันทำให้ยากแก่การปราบปรามจากบรรดาเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้นบรรดาอาชญากรจึงต้องหาวิธีในการปกปิดซ่อนเร้นเงินจำนวนดังกล่าวนั้น ในขณะเดียวกันหากสามารถนำเงินเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ได้ในรูปแบบและวิธีการดำเนินการทางธุรกิจย่อมจะเป็นประโยชน์อย่างมหาศาลแก่บรรดาเหล่าอาชญากรจำพวกนี้ "การฟอกเงิน" จึงเป็นวิธีการที่เหล่าอาชญากรใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว

องค์กรอาชญากรรมจะประสบความสำเร็จได้ ถ้ามีความสามารถสูงในการฟอกเงิน ซึ่งการฟอกเงินนี้ทำให้อาชญากรสามารถแปลงเงินตราที่ได้มาจากการกระทำความผิดให้เป็นเงินตราที่ดูเหมือนมาจากแหล่งที่ชอบด้วยกฎหมายได้ กระบวนการฟอกเงินนี้มีผลกระทบต่อสังคมเป็นอย่างมากดังจะยกตัวอย่างได้ เช่น เป็นแหล่งทุนรอนให้แก่อาชญากรผู้ค้ายาเสพติด ผู้ก่อการร้าย ผู้ค้าอาวุธสงครามที่ผิดกฎหมาย ผู้ค้าโสเภณีหญิงและเด็ก ฯลฯ และอาชญากรอื่นๆ ในการดำเนินการและขยายอาชญากรรมที่ผิดกฎหมายออกไปอย่างกว้างขวาง โดยหากรัฐได้ปล่อยให้เกิดอาชญากรรม

---

[25] วีระพงษ์ บุญโญภาส , อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ,พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติมและปรับปรุง(กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2540), หน้า 291.

[26] ชัยนันท์ แสงปุตตะ, "กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน : ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดมูลฐาน,"(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2541),หน้า 1-2

ทางเศรษฐกิจประเภทนี้ไว้โดยไม่มีการควบคุมหรือตรวจสอบแล้วการฟอกเงินอาจทำให้สถาบันการเงินและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศตลอดจนความมั่นคงทางเศรษฐกิจโลกเกิดความสั่นคลอนได้ทีเดียว

"การฟอกเงิน" เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำความผิดที่มีผลประโยชน์มากๆ ดังนั้นการที่จะบัญญัติให้การฟอกเงินเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย "อาชญากรรม" (Crime) จึงต้องหามาตรการที่จะจัดการกับ "victimless Crime" โดยเฉพาะเจาะจงมิใช่นำมาตรการทั่วๆ ไปมาใช้เหมือนเป็นกรณีความผิดอาญาอื่นๆ ที่ไม่มีลักษณะพิเศษ มิฉะนั้นกฎหมายก็จะใช้ไม่ได้ผลเลย victimless Crime ทำให้การเริ่มดำเนินคดี การแสวงหาพยานหลักฐาน และความร่วมมือต่างๆ ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเป็นไปด้วยความยากลำบากยิ่งเพราะเมื่อไม่มีผู้เสียหายเป็นตัวเป็นตนอย่างชัดแจ้งแล้ว ก็ไม่มีใครร้องเรียนให้ดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิด แม้รัฐจะเข้าดำเนินคดีให้ก็ไม่ใส่ใจที่จะเป็นพยาน หรือร่วมมือหาพยานหลักฐาน หรือสนใจที่จะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามกฎหมาย กลับกลายเป็นว่าการร่วมมือกับรัฐเพื่อจัดการกับผู้กระทำความผิดทำให้ตนเองเดือดร้อนเสียหายเสียผลประโยชน์ไปด้วย

กระบวนการดำเนินคดีอาญาแบบดั้งเดิมคือ การดำเนินคดีอาญาเริ่มต้นจากการสืบสวนค้นหาพยาน และการฟ้องคดีไม่สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิผลต่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจหรืออาชญากรรมที่อาศัยอิทธิพลทางการเงิน หรือทางการเมืองที่นำเงินได้จากอาชญากรรมนั้นมาผ่านวิธีการฟอกเงิน เพราะการพิสูจน์ให้เห็นแจ้งชัดว่าจำเลยกระทำความผิดจริงนั้นไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้กับอาชญากรรมเหล่านี้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การพิสูจน์ต่อตัวของจำเลยเองทำให้ยากมากขึ้น ดังนั้น มาตรการทางกฎหมายเพื่อทำลายเศรษฐกิจของอาชญากรจึงได้ถูกนำมาใช้ในหลายประเทศ โดยวางหลักเกณฑ์ว่าอาชญากรรมจะเกิดขึ้นในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ อาชญากรรมที่อาศัยเทคโนโลยีแผนใหม่ หรืออาชญากรรมยาเสพติด ล้วนมุ่งแต่หวังเงินได้จำนวนมหาศาลเป็นผลตอบแทน เงินได้เหล่านี้เหล่านี้ส่วนหนึ่งถูกนำไปใช้ในธุรกิจอาชญากรรม ส่วนหนึ่งถูกนำไปสร้างอิทธิพลในวงราชการและในวงการเมือง และส่วนที่เหลือถูกนำไปลงทุนในวงธุรกิจประเภทต่างๆ ผลสุดท้ายเงินได้จากการดำเนินการเหล่านี้ก็จะถูกนำไปใช้เป็นต้นทุนหวนกลับไปประกอบอาชญากรรมขึ้นมาอีก กลับกลายเป็นวงจรประกอบอาชญากรรมที่ยากต่อการจับกุมปราบปราม ดังนั้นมาตรการทางกฎหมายเพื่อทำลายเศรษฐกิจของอาชญากรจึงถูกสร้างขึ้นมาเพื่อริบทรัพย์สินทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด โดยไม่คำนึงว่าทรัพย์สินนั้นจะมีการโอนต่อไปกี่ทอดต่อกี่ทอดก็ตาม

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 นั้นเป็นกฎหมายที่เป็นประโยชน์ยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการป้องกันและ

ปราบปรามการฟอกเงินนั้นจะทำให้ผู้ประกอบธุรกิจการค้าโดยสุจริตสามารถที่จะต่อสู้กับมิจฉาชีพที่มีเงินทุนนอกระบบจำนวนมากที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดหรือจากการกระทำความผิดอื่นๆมาใช้กดดันกับผู้ประกอบธุรกิจที่สุจริตให้ออกไปจากวงการธุรกิจ นอกจากนี้กฎหมายฉบับดังกล่าวยังจะช่วยลดโอกาสของพวกมิจฉาชีพที่จะเอาเงินมหาศาลเหล่านี้นำไปสร้างความไม่เป็นธรรมทางสังคมและทางการเมืองได้อีกด้วย เพราะมิจฉาชีพเหล่านี้เมื่อมีเงินมากมายมหาศาลแล้วก็จะคิดสร้างหรือแสวงหาอำนาจทางสังคมและทางการเมือง เพื่อเป็นเกราะคุ้มภัยให้กับตัวเองและประโยชน์ในการแสวงหาผลประโยชน์ทางมิชอบต่อไป โดยอาจเป็นการลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ได้มาซึ่งตำแหน่งทางการเมืองเอง หรือช่วยเหลืออุดหนุนให้บุคคลอื่นลงสมัครแทน

เนื่องจากในปัจจุบันผู้ประกอบอาชญากรรมซึ่งกระทำความผิดกฎหมายบางประเภท ได้นำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นมากระทำในรูปแบบต่างๆอันเป็นการฟอกเงินเพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปได้อีก ทำให้ยากแก่การปราบปรามการกระทำความผิดกฎหมายเหล่านั้น และโดยที่กฎหมายที่มีอยู่ก็ไม่สามารถปราบปรามการฟอกเงินหรือดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินนั้นได้เท่าที่ควร ดังนั้น เพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมดังกล่าว สมควรกำหนดมาตรการต่างๆให้สามารถดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ[27]

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (Anti – Money Laundering Office) หรือสำนักงาน ปปง. (AMLO) เป็นหน่วยงานกลางในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานทางด้านธุรการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นองค์กรที่ดำเนินงานควบคุมและบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศและยับยั้งปราบปรามการฟอกเงิน โดยจากพระราชบัญญัติและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 และพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ.2542 ได้บัญญัติให้สำนักงาน ปปง. มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

---

[27] ปาริชาติ มุสิกะปาน, "มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน:ศึกษาเฉพาะกรณีเทคโนโลยีอินเตอร์เนตกับการฟอกเงิน," (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2543)

2.2.1.2 โครงสร้างของสำนักงาน ปปง.

แผนภูมิที่ 2 โครงสร้างของสำนักงาน ปปง.

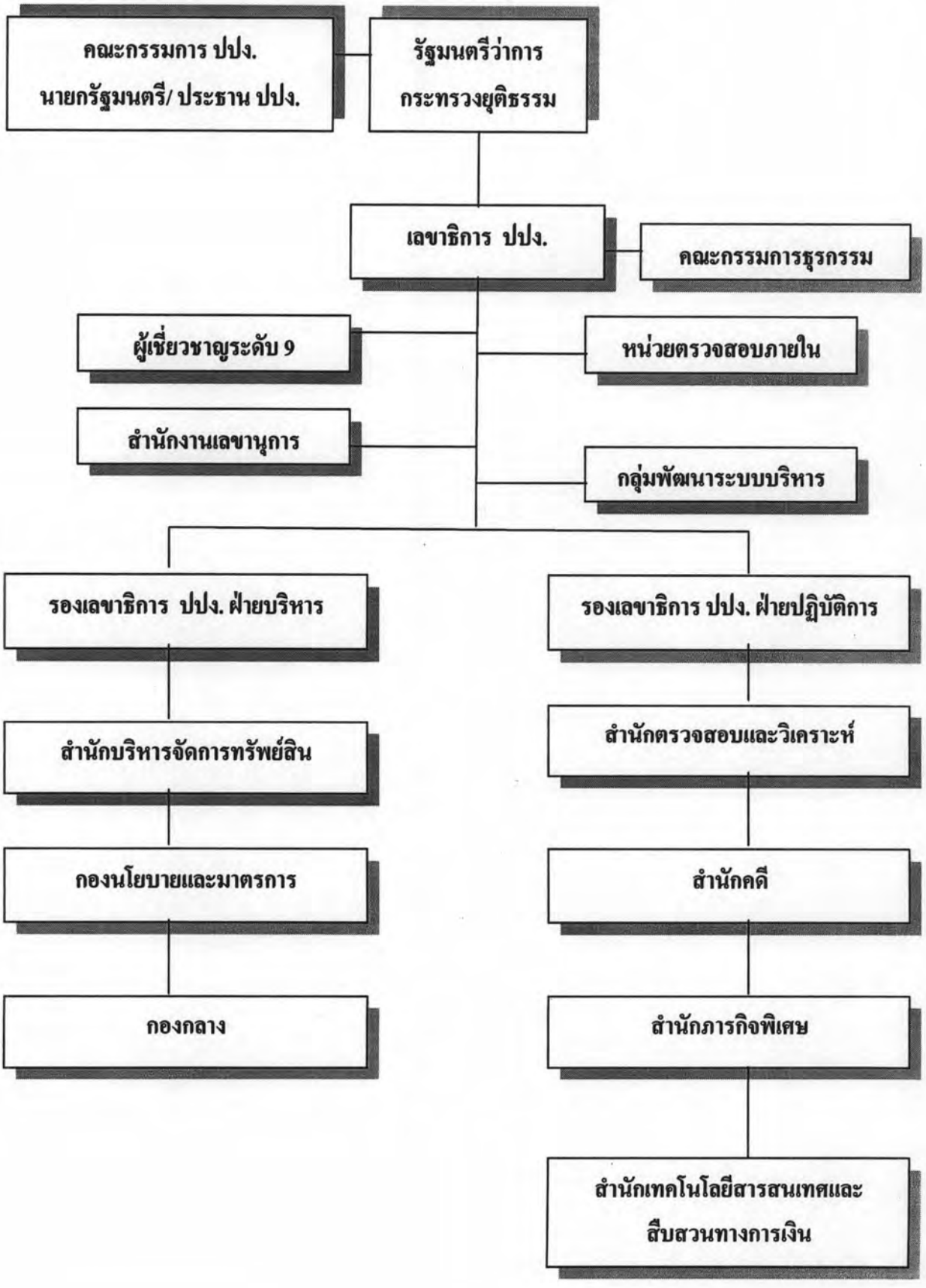

2.2.1.3 อำนาจหน้าที่ของสำนักงาน ปปง.

อำนาจหน้าที่โดยทั่วไป[28]

1. ดำเนินการให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการ และคณะกรรมการธุรกรรม และปฏิบัติงานธุรการอื่น

2. รับรายงานการทำธุรกรรมที่ส่งให้ตามหมวด 2 และแจ้งตอบการรับรายงาน รวมทั้งการรับรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมที่ได้มาโดยทางอื่น

3. รับหรือส่งรายงานหรือข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น

4. เก็บ รวบรวม ติดตาม ตรวจสอบ ศึกษา ประมวลผล และวิเคราะห์รายงานและข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับการทำธุรกรรม

5. เก็บรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

6. จัดให้มีโครงการที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ความรู้ การให้การศึกษา และฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ หรือช่วยเหลือหรือสนับสนุนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้มีการจัดโครงการดังกล่าว

7. ปฏิบัติการอื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่น

อำนาจหน้าที่อื่น ๆ

นอกจากอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) จะมีดังกล่าวข้างต้นแล้ว สำนักงานนี้ยังจะต้องมีหน้าที่ในการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี[29] โดยในรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีอย่างน้อยให้มีสาระสำคัญ ดังนี้[30]

1. รายงานผลการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน และการดำเนินการอื่นตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

2. ปัญหาและอุปสรรคจากการปฏิบัติงาน

---

[28] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2)พ.ศ2551, มาตรา 40 .

[29] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542, มาตรา 47.

[30] นิกร เภรีกุล, <u>การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทฤษฎี กฎหมาย และแนวปฏิบัติ</u>, (กรุงเทพฯ : Translators – at – Law.com, 2543), หน้า 186

3. รายงานข้อเท็จจริงหรือข้อสังเกตจากการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ พร้อมทั้งความเห็นและข้อเสนอแนะ

โดยเมื่อคณะรัฐมนตรีได้พิจารณารายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) เสนอรายงานมาแล้ว ก็จะตั้งข้อสังเกตและจัดเสนอพร้อมกับรายงานประจำปีต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาต่อไป

2.2.2 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.)

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เรียกโดยย่อว่า "สำนักงาน ป.ป.ส." เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ในวันที่ 18 พฤศจิกายน 2519 อันเป็นวันที่พระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลบังคับใช้ในสมัยรัฐบาลภายใต้การนำของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นส่วนราชการที่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ต่อมามีการตราพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2545 สำนักงาน ป.ป.ส. โอนมาอยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงยุติธรรม โดยขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม มีฐานะหน่วยงานกลางในการกำหนดนโยบาย และประสานการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศ

2.2.2.1 แนวคิดและความจำเป็นในการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.)

ในปัจจุบันปัญหายาเสพติดในประเทศไทยถือได้ว่าเป็นปัญหาซึ่งก่อให้เกิดภัยอย่างร้ายแรงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพราะเป็นตัวการสำคัญที่ทำลายตั้งแต่รากฐานของสังคมซึ่งคือทรัพยากรบุคคลของประเทศ ทำลายสภาพสังคมให้เป็นสังคมที่น่ากลัวและไม่สงบสุข ทำลายระบบเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนทำลายความมั่นคงของชาติด้วยเหตุนี้ รัฐบาลไทยทุกยุคทุกสมัยต่างคำนึงถึงปัญหานี้จึงได้มีนโยบายที่จะป้องกันและปราบปรามการค้าและการเสพยาเสพติดอย่างเข้มงวดกวดขัน โดยการออกกฎหมายกำหนดมาตรการและให้อำนาจในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามให้ได้ผลโดยเด็ดขาดและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้อัตราการเสพและการจำหน่ายยาเสพติดภายในประเทศไทยมีแนวโน้มที่ลดลงและหมดสิ้นไปในที่สุด ความพยายามของรัฐบาลดังกล่าวนี้จะเห็นได้จากนับตั้งแต่ครั้งที่ยังปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์จนถึงปัจจุบัน รัฐบาลไทยในแต่ละสมัยได้พยายามปราบปรามยาเสพติด โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ.2498 ให้เลิกการเสพและจำหน่ายฝิ่นตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2499 แต่มติของรัฐบาลดังกล่าวไม่สัมฤทธิ์ผล เพราะกระทรวงการคลังได้เสนอว่า ถ้าเลิกการเสพและจำหน่ายฝิ่นตามกำหนดดังกล่าวแล้วจะเกิดความเสียหายหลายประการ คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติใหม่เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ.2498 ให้เลื่อนการยกเลิกการเสพและจำหน่ายฝิ่นออกไปจนถึงสิ้นปี

พ.ศ.2499 แต่เมื่อถึงปี พ.ศ.2499 ก็ยังไม่สามารถยกเลิกการเสพและจำหน่ายฝิ่นได้เด็ดขาดตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว[31] จวบจนกระทั่งรัฐบาลสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ออกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 37 ลงวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ.2501 ให้เลิกการเสพฝิ่นและยกเลิกการจำหน่ายฝิ่นทั่วราชอาณาจักรโดยเด็ดขาด

ในเวลาต่อมาผลจากการที่รัฐบาลไทยได้ส่งผู้แทนไปร่วมประชุมภาคีสมาชิกขององค์สหประชาชาติและองค์กรการตำรวจสากลในหัวข้อการประชุมว่าด้วยปัญหาการควบคุมยาเสพติดให้โทษ ณ เมืองละฮอร์ ประเทศปากีสถาน ระหว่างวันที่ 19 – 23 มกราคม พ.ศ.2503 นั้นเมื่อวันที่ 11 เมษายน พ.ศ.2504 คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติให้แต่งตั้ง "คณะกรรมการกลางปราบปรามยาเสพติดให้โทษ" ขึ้น โดยให้มีเจ้าหน้าที่ดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษโดยเฉพาะ และทำการสืบสวนผู้มีกรณีเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดให้โทษระหว่างประเทศ ตามข้อตกลงขององค์การสหประชาชาติหรือตามที่องค์การตำรวจสากลหรือประเทศต่าง ๆ ขอร้องมา และทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการประสานงานของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย อธิบดีกรมตำรวจเป็นประธานกรรมการ รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ ผู้แทนกระทรวงต่างประเทศ และผู้แทน ก.ต.ภ. เป็นกรรมการ โดยมีสำนักงานกลางเป็นแหล่งประสานงานอยู่ที่กรมตำรวจ โดยคณะกรรมการกลางปราบปรามยาเสพติดให้โทษนี้ ได้จัดให้มีการประชุมพิจารณาปัญหาต่าง ๆ เป็นประจำ และได้ตั้งอนุกรรมการขึ้นดำเนินการในสาขาต่าง ๆ หลายสาขา ในส่วนภูมิภาคก็ได้ตั้งอนุกรรมการส่วนจังหวัดขึ้นเพื่อประสานงานโดยตรงกับ สำนักงานกลางด้วย นอกจากนั้น ยังได้ตั้งกองปราบปรามกรมตำรวจ เพื่อทำหน้าที่สืบสวนจับกุม และสอบสวนคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษโดยตรงอีกด้วย สำหรับการดำเนินการที่จะขจัดภัยจากยาเสพติดให้โทษนั้น คณะกรรมการกลางชุดนี้ได้ดำเนินการทั้งในด้านการปราบปราม การป้องกัน และการบำบัดรักษาควบคู่กันไป งานที่สำนักงานกลางปราบปรามยาเสพติดให้โทษดำเนินการคือ การปราบปรามผู้ค้า การปราบปรามการนำเข้า การปราบปรามภายใน การปราบปรามการส่งออก การปราบปรามผู้จำหน่ายและผู้เสพ เนื่องจากการค้ายาเสพติดให้โทษกระทำการเชื่อมโยงกันระหว่างประเทศ สำนักงานกลางฯ จึงได้ติดต่อประสานงานโดยใกล้ชิดกับกลุ่มประเทศในภาคพื้นเอเชียตะวันออก เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหายาเสพติดให้

---

[31] เกรียงชัย จันทร์เวชเกษม, "มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด" (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 132.

โทษ[32] จากการดำเนินงานของคณะกรรมการกลางฯ และสำนักงานกลางปราบปรามยาเสพติดให้โทษในข้างต้นมีขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้การแก้ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และให้ปัญหายาเสพติดหมดไปจากสังคมไทยนั้นเอง

ในปี พ.ศ.2506 รัฐบาลในสมัยนั้นได้มีนโยบายที่จะดำเนินการปราบปรามยาเสพติดให้หมดไปอย่างจริงจังยิ่งขึ้นเพื่อความผาสุกของประชาชนและความมั่นคงของรัฐ โดยพิจารณาเห็นว่ามอร์ฟีนและเฮโรอีนนอกจากจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพอนามัยของผู้เสพแล้ว ยังก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมในสังคมอันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศอย่างมากจึงได้ดำเนินการปรับปรุงคณะกรรมการกลางปราบปรามยาเสพติดให้โทษเสียใหม่ เพื่อให้การปฏิบัติงานได้ผลยิ่งขึ้น โดยยกเลิก "สำนักงานกลางปราบปรามยาเสพติดให้โทษ" ซึ่งได้ตั้งขึ้นแต่เดิมเสีย และให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นใหม่เรียกชื่อว่า "คณะกรรมการปราบปรามยาเสพติดให้โทษ" ให้อยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี โดยให้อธิบดีกรมตำรวจเป็นประธานคณะกรรมการ และให้มีเลขาธิการ รองเลขาธิการ และผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ เป็นข้าราชการการเมืองรวม 3 ตำแหน่ง เพื่อรับนโยบายและมติของคณะกรรมการไปดำเนินการและยกฐานะกองกำกับการ 7 กองปราบปรามขึ้นเป็นกองบังคับการปราบปรามยาเสพติดให้โทษ เพื่อเป็นกองการเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการปราบปรามยาเสพติดให้โทษ ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษโดยเฉพาะตามสายงานขึ้นตรงต่อกรมตำรวจ[33]

ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนรัชต์ จึงได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 214/2506 ลงวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2506 แต่งตั้งคณะกรรมการปราบปรามยาเสพติดให้โทษเพื่อปฏิบัติราชการเกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติดให้โทษในสำนักนายกรัฐมนตรี ประกอบด้วยอธิบดีกรมตำรวจเป็นประธานคณะกรรมการ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือผู้แทน อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมอัยการ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ อธิบดีกรมศุลกากร อธิบดีกรมสรรพสามิต รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข อธิบดีกรมการแพทย์ ผู้แทนกระทรวงกลาโหม ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการและผู้แทนสำนักงาน ก.ต.ภ. เป็นกรรมการและมีเลขาธิการ รองเลขาธิการและผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการร่วมด้วย โดยคณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาต่อนายกรัฐมนตรีในด้านนโยบายที่เกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติดให้โทษ โดยผ่านสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีและมีหน้าที่ดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ และปฏิบัติตามข้อตกลงขององค์การสหประชาชาติหรือตามที่องค์การตำรวจ

---

[32] เรื่องเดียวกัน, หน้า 133 – 134.

[33] เรื่องเดียวกัน, หน้า 134 – 135.

สากลหรือประเทศต่าง ๆ ขอร้องมา กับให้มีอำนาจตั้งอนุกรรมการปราบปรามยาเสพติดให้โทษและมีกองบังคับการกองปราบปรามยาเสพติดให้โทษ ที่จะตั้งขึ้นใหม่ในกรมตำรวจเป็นกองการเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการตามมติของคณะกรรมการและปฏิบัติงานธุรการอื่น ๆ โดยให้กรรมการและเจ้าหน้าที่ในคณะกรรมการที่เป็นตำรวจเป็นผู้สั่งการในนามของผู้บังคับบัญชาตำรวจ[34]

แต่อย่างไรก็ดี รูปแบบในการปฏิบัติงานด้านยาเสพติดที่ผ่านมาอยู่ในลักษณะที่ต่างคนต่างทำ คือ แบ่งความรับผิดชอบกระจายอยู่ตามหน่วยราชการต่าง ๆ มากมายหลายหน่วย ไม่มีหน่วยรายการที่รับผิดชอบโดยตรงซึ่งมีการแบ่งส่วนราชการอย่างแน่ชัดและมีอัตรากำลังของตนเอง ดังนั้น ในสมัยรัฐบาลของนายกรัฐมนตรี ธานินทร์ กรัยวิเชียร จึงได้เริ่มตรากฎหมายที่เรียกว่า "พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519" ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ในอันที่จะป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้หมดไปจากประเทศไทย

กฎหมายว่าด้วยป้องกันและปราบปรามยาเสพติดฉบับแรกได้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ.2519 และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2534 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเพื่อตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด รวมทั้งการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับสารระเหยตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการใช้สารระเหยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมอีกครั้งโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2543 เพื่อให้อำนาจแก่นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีในการกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในสถานประกอบการธุรกิจสถานบริการได้เป็นการเฉพาะประกอบกับให้อำนาจกรรมการ เลขาธิการ รองเลขาธิการ และเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ในการตรวจหรือทดสอบหรือสั่งให้รับการตรวจหรือทดสอบว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใด ๆ มีสารเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ด้วย ต่อมายังได้มีการแก้ไขและเพิ่มเติมครั้งล่าสุดโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545

สำหรับการดำเนินการตามกฎหมายฉบับนี้ จะมีองค์กรตามกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งถูกกำหนดโครงสร้าง คุณสมบัติ และอำนาจหน้าที่ไว้ในกฎหมายดังกล่าวแล้ว องค์กรที่กล่าวถึงนี้ได้แก่

1) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
2) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

---

[34] เรื่องเดียวกัน, หน้า 136.

3) คณะอนุกรรมการ

4) เจ้าพนักงาน

สำนักงาน ป.ป.ส. มีภารกิจเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยการติดตามประเมินสถานการณ์การให้ข้อเสนอแนะด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ การจัดทำแผนและงบประมาณ การอำนวยการ เร่งรัด กำกับ ติดตาม การดำเนินงาน การตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติดและการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อการตรวจสอบถ่วงดุล การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ต่อต้านยาเสพติด การประสานความร่วมมือกับต่างประเทศด้านยาเสพติด การสนับสนุนในการพัฒนาบุคลากร ข้อมูล วิชาการ เทคโนโลยีสารสนเทศและการพัฒนากฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับยาเสพติด รวมทั้งการเสริมสร้างความเข้มแข็งและสนับสนุน ชุมชนและองค์กรภาคเอกชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

2.2.2.2 โครงสร้างของสำนักงาน ป.ป.ส.

แผนภูมิที่ 3 โครงสร้างของสำนักงาน ป.ป.ส.

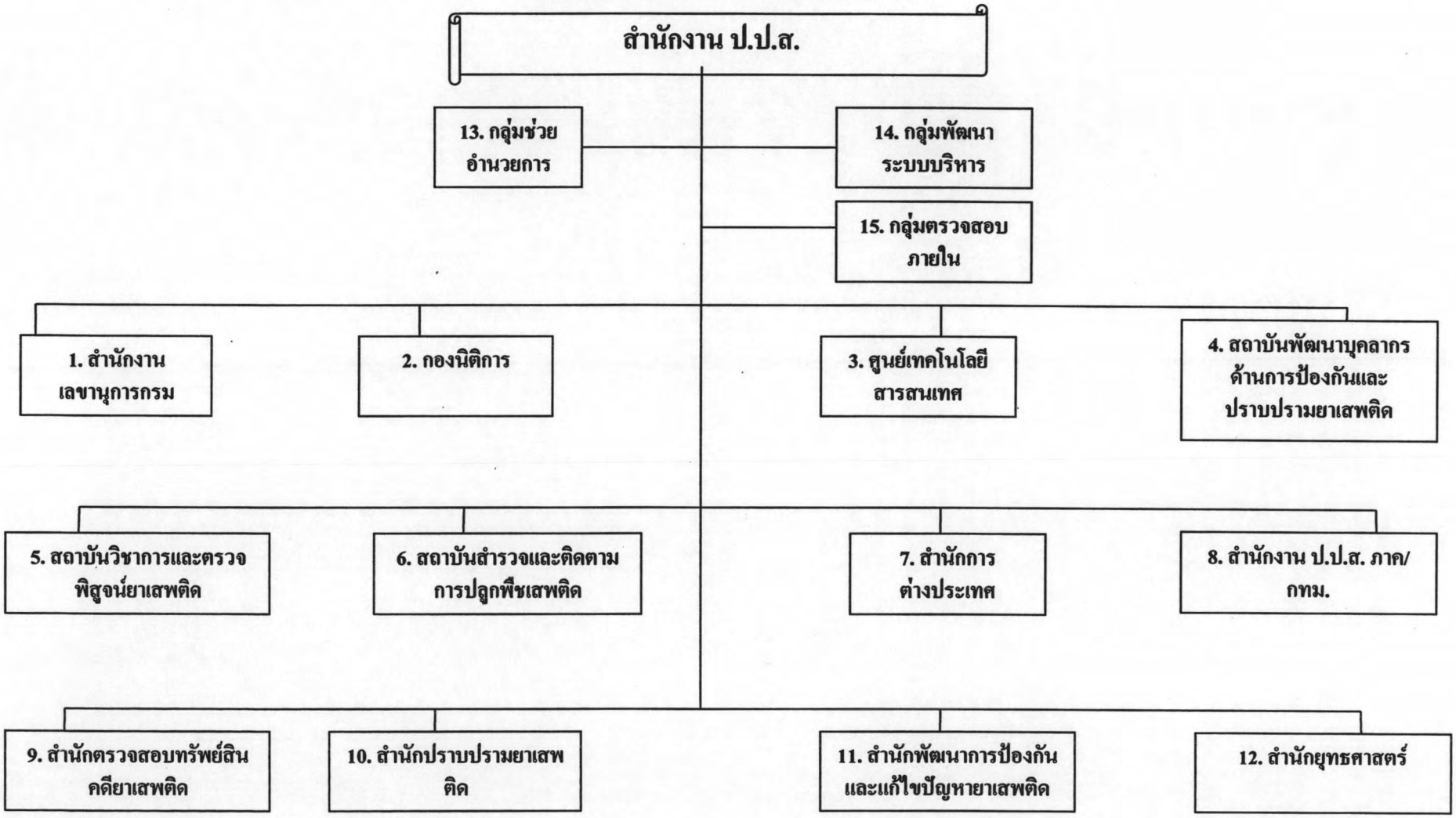

2.2.2.3 อำนาจหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ส.

ภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติให้สำนักงาน ป.ป.ส. มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ดังนี้

1. ดำเนินงานในฐานะหน่วยงานปฏิบัติของคณะกรรมการตามอำนาจและหน้าที่ที่กำหนด

2. ประสานนโยบาย แผน งบประมาณและการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

3. สนับสนุนข้อมูล ข่าวสาร วิชาการ ตลอดจนพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในประเทศและต่างประเทศ

4. ปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์ต่อต้านยาเสพติด

5. ประสานความร่วมมือกับต่างประเทศและองค์กรระหว่างประเทศในด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

6. ประสาน ตรวจสอบ ตลอดจนติดตามและประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

7. ปฏิบัติราชการอื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมายหรือตามที่กฎหมายกำหนด

กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2545 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ส. ไว้ดังนี้

1. ดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน รวมทั้งงานเลขานุการของคณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะอนุกรรมการที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแต่งตั้ง หรือคณะอนุกรรมการที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินแต่งตั้ง

2. ประเมินสถานการณ์การดำเนินงานและให้ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนและงบประมาณ ในการดำเนินงานด้านป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

3. อำนวยการ เร่งรัด กำกับ ติดตาม การดำเนินงานด้านป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้เป็นไปตามนโยบาย แผน และงบประมาณ

4. ให้ข้อเสนอแนะด้านยุทธศาสตร์และประสานความร่วมมือต่างประเทศด้านยาเสพติด

5. พัฒนาและสนับสนุนวิชาการด้านป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแก่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

6. ส่งเสริมและสนับสนุนด้านพัฒนาองค์กร ทรัพยากรบุคคล ข้อมูลสารสนเทศ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

7. ปฏิบัติงานด้านการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ต่อด้านยาเสพติด

8. ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

9. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน หรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ในการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดถือเป็นส่วนราชการหนึ่งที่มีฐานะเทียบเท่ากรมสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ได้ถูกจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2520 ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 มาตรา 11 และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ.2515 (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2519[35] หน้าที่หลักของสำนักงาน ป.ป.ส. คือ การดำเนินการให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและปฏิบัติงานธุรการอื่นภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 และพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2543 โดยมีเลขาธิการ ป.ป.ส. ทำหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งราชการของสำนักงาน และจะแต่งตั้งรองเลขาธิการฯ ขึ้นเพื่อเป็นผู้ช่วยปฏิบัติราชการด้วยก็ได้[36] ด้วยเหตุนี้รูปแบบในการดำเนินงานของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่มีเลขาธิการเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดในหน่วยงานจึงเป็นไปตามสายงานการบังคับบัญชาของฝ่ายบริหารเช่นเดียวกับหน่วยราชการอื่นๆ

---

[35] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 93 ตอนที่ 144 ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน 219.

[36] พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 มาตรา 12

ทั้งนี้ในเรื่องของบทบาทหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ส. ที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นสามารถสรุปได้เป็น 8 ประการ คือ[37]

1. การประสานงานนโยบายและแผน
2. การประสานการปฏิบัติงาน
3. การสนับสนุนข้อมูลข่าวสารและวิชาการ
4. การปฏิบัติงานด้านประชาสัมพันธ์ต่อต้านยาเสพติด งานบริหาร และงานตามภารกิจที่กฎหมายระบุให้สำนักงาน ป.ป.ส. เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ
5. การประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ
6. การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของประเทศและภูมิภาค
7. การควบคุม ตรวจสอบและกำกับ รวมถึงการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
8. การประสาน กำกับ ดูแล และให้ความเห็นตลอดจนข้อเสนอแนะด้านงบประมาณการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของประเทศ

โดยการดำเนินงานของสำนักงาน ป.ป.ส. นั้นจะต้องประสานงานกับหน่วยราชการอื่นที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมาย ดังจะขอยกตัวอย่างหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้[38]

1. กระทรวงกลาโหม	กองบัญชาการทหารสูงสุด, กองทัพบก, กองทัพเรือ
2. กระทรวงการคลัง	กรมศุลกากร
3. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรมประมง
4. กระทรวงมหาดไทย	สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง, กรมการพัฒนาชุมชน, กรมราชทัณฑ์, สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท, กรุงเทพมหานคร

---

[37] กองนิติการ สำนักงาน ป.ป.ส., <u>เอกสารประกอบการสัมมนา การประสานงานกระบวนการยุติธรรม คดียาเสพติด</u> (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2543), หน้า 247.

[38] ข้อมูลจากสำนักนโยบายและแผน สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กรุงเทพมหานคร.

5. สำนักนายกรัฐมนตรี	สำนักงาน ป.ป.ส., กรมประชาสัมพันธ์ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน
6. ส่วนราชการไม่สังกัดฯ	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, สำนักงานอัยการสูงสุด
7. กระทรวงยุติธรรม	สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม, กรมคุมประพฤติ
8. สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม	กรมการจัดหางาน, กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, กรมประชาสงเคราะห์
9. กระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, กรมการศาสนา, กรมการศึกษานอกโรงเรียน, กรมพลศึกษา, กรมวิชาการ, กรมศิลปากร, กรมสามัญศึกษา, กรมอาชีวศึกษา, สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
10. กระทรวงสาธารณสุข	การมการแพทย์, กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์, สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
11. ทบวงมหาวิทยาลัย	สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย

2.3 หน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษของต่างประเทศ

2.3.1 หน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษของประเทศญี่ปุ่น

2.3.1.1 แนวคิดในการจัดตั้งและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษของประเทศญี่ปุ่น

กระบวนการยุติธรรมในประเทศญี่ปุ่นมีกระทรวงยุติธรรมเป็นองค์กรหลักในการทำหน้าที่บริหารงานยุติธรรม โดยมีองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญารวมอยู่ในกระทรวงยุติธรรมยกเว้นศาลซึ่งไม่อยู่ในสังกัดของกระทรวงยุติธรรมแต่แยกออกเป็นหน่วยงานอิสระตามแนวคิดของการแบ่งแยกอำนาจ

โครงสร้างของกระทรวงยุติธรรมของประเทศญี่ปุ่นนั้น บุคคลที่มีตำแหน่งสูงสุดในกระทรวงยุติธรรม คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม โดยมีรัฐมนตรีว่าการฝ่ายรัฐสภา (Parliamentary Vice-Minister Justice) และรัฐมนตรีช่วยว่าการฝ่ายบริหาร (Administrative Vice-Minister Justice) เป็นตำแหน่งรองลงมา โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและรัฐมนตรีช่วยว่า

การฝ่ายรัฐสภาจะได้รับการคัดเลือกจากสมาชิกรัฐสภา ในขณะที่รัฐมนตรีช่วยว่าการฝ่ายบริหารจะได้รับการคัดเลือกจากพนักงานอัยการ[39]

หน่วยงานภายในกระทรวงยุติธรรมของประเทศญี่ปุ่นจะแบ่งเป็นสำนักงานเลขานุการรัฐมนตรีและกรมต่างๆ อีก 7 กรม โดยประกอบไปด้วย กรมกิจการแพ่ง กรมกิจการอาญา กรมราชทัณฑ์ กรมบำบัดฟื้นฟู กรมเสรีภาพ พลเมืองและกรมตรวจคนเข้าเมือง โดยมีสำนักงานอัยการเป็นหน่วยงานที่แยกออกมาจากกรมอื่นๆ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม พนักงานอัยการในประเทศญี่ปุ่นยังถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทอย่างสูงในกระบวนการยุติธรรม และจะได้รับการคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งสำคัญในหน่วยงานกระทรวงยุติธรรม เช่น อธิบดีกรม หัวหน้ากองที่สำคัญๆ ตามกฎหมายจัดตั้งกระทรวงยุติธรรม (Law for the establishment of Ministry of Justice) .ในปี พ.ศ. 2539 มีอัยการเข้าดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในกระทรวงยุติธรรมถึง 133 คน จากบุคลากรในกระทรวงยุติธรรมทั้งหมด 780 คน[40]

หน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษของญี่ปุ่น เกิดขึ้นเนื่องจากการพัฒนาอำนาจในการสอบสวนที่พนักงานอัยการญี่ปุ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบสวนคดีพิเศษตั้งแต่ต้น ซึ่งอัยการญี่ปุ่นเห็นว่าการเข้ามาในคดีตั้งแต่ต้นจะทำให้อัยการสามารถมีดำวินิจฉัยและคำสั่งในคดีได้อย่างถูกต้อง และสามารถตรวจสอบพนักงานสอบสวนได้ ดังนั้นจึงได้มีการจัดตั้งหน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษ (Special Investigation Departments หรือ SID) ในสำนักงานอัยการจังหวัด Tokyo ,Osaka ,Nagoya โดยมีหน้าที่สอบสวนคดีภาษี คดีรับสินบน คดีฉ้อโกงบริษัท คดีปั่นหุ้น และคดีเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการตั้ง SID ในสำนักงานอัยการจังหวัดอื่น อีก 10 จังหวัด แต่พนักงานอัยการที่ทำหน้าที่สืบสวนยังมีจำนวนน้อยและไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ทันพอเพียงกับคดี ทำให้หน่วยงานดังกล่าวยังไม่มีบทบาทและผลงานที่เด่นชัดนัก[41]

หน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษในสำนักงานอัยการจังหวัด Tokyo ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ทั้งหมด 125 คน โดยเป็นพนักงานอัยการจำนวน 40 คน พนักงานอัยการผู้ช่วย 85 คน โดยใน

---

[39] กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์ , "แนวทางการจัดตั้งโครงสร้างกระทรวงยุติธรรมและงานอัยการของญี่ปุ่น" , บทบัณฑิตย์ เล่ม 5 ตอนที่ 2 (มิถุนายน 2541) : 175

[40] Tomoko Akane , "โครงสร้างกระทรวงยุติธรรมและงานอัยการของญี่ปุ่น" , บทบัณฑิตย์ เล่ม 52 ตอนที่ 2 (มิถุนายน 2541) : 175

[41] Tomoko Akane,The Criminal Justice System in Japan : Prosecution,UNAFEI 103 rd International Training Course, April 17 ,1996 และดูบทบัณฑิตย์ เล่มที่ 52 ตอน 2 (มิถุนายน 2541),หน้า 177

พนักงานอัยการ 40 คน จะมีหัวหน้า 1 คน และรองหัวหน้าอีก 3 คน ดังนั้นจึงมีพนักงานอัยการผู้ปฏิบัติหน้าที่อีกเพียง 36 คน ซึ่งทั้งหมดจะเป็นผู้มีความชำนาญ ความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 4-18 ปี โดยคดีส่วนใหญ่ที่หน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษในสำนักงานอัยการจังหวัด Tokyo รับผิดชอบมักเป็นคดีเกี่ยวกับการรับสินบนโดยเจ้าพนักงานของรัฐหรือคดีหลีกเลี่ยงภาษี เป็นต้น

คดีที่สร้างชื่อให้หน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษมีหลายคดี เช่น ปี ค.ศ. 1976 คดี Lockheed คดีนี้พนักงานอัยการของหน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษประจำสำนักงานอัยการจังหวัด Tokyo พบว่าบริษัท Lockheed Aircraft Corporation ได้จ่ายเงินให้แก่ข้าราชการกระทรวงคมนาคมเป็นจำนวนเงินมากกว่า 500 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โดยจ่ายผ่านบริษัท Marubeni Trading Corporation ทั้งนี้เพื่อให้กระทรวงคมนาคมให้ความสะดวกในการขายเครื่องบินของบริษัท Lockheed ให้กับบริษัท Japanese Airline Corporation ซึ่งทำธุรกิจ All Nippon Airways (ANA) ในคดีนี้นอกจากผู้บริหารของบริษัท Marubeni และของบริษัท ANA จะถูกจับแล้ว อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมและอดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมยังถูกจับกุมและดำเนินคดีในข้อหารับสินบน ศาลพิพากษาให้จำคุกอดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม 4 ปี จำเลยอุทธรณ์ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน จำเลยฎีกาขณะที่คดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกานั้นจำเลยถึงแก่ความตาย ศาลจึงมีคำสั่งจำหน่ายคดีในปี ค.ศ. 1993

ต่อมาเริ่มมีแนวคิดให้พนักงานอัยการ เข้าทำการสอบสวนในคดีความผิดที่มีลักษณะสลับซับซ้อนเป็นพิเศษ เช่น คดีที่ข้าราชการระดับสูงเรียกรับสินบนหรือคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เนื่องจากพนักงานอัยการมีความเป็นอิสระสูง อำนาจทางการเมืองหรืออิทธิพลอื่นใดไม่สามารถจะข่มขู่หรือกดดันให้มีคำสั่งโยกย้ายพนักงานอัยการออกจากตำแหน่งได้ แม้ว่าโครงสร้างของกระทรวงยุติธรรมญี่ปุ่นจะกำหนดให้สำนักงานอัยการอยู่ภายในสังกัดของกระทรวงยุติธรรมก็ตาม แต่ในความเป็นจริงแล้วการจัดการคดีและการสอบสวนคดี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมไม่มีอำนาจที่จะดำเนินการแทรกแซงการทำงานของพนักงานอัยการได้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจควบคุมการทำงานของพนักงานอัยการแต่ละคนได้ก็เพียงเฉพาะการทำงานของอัยการสูงสุดซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของพนักงานอัยการเท่านั้น กล่าวคือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมไม่มีอำนาจควบคุมการทำงานของพนักงานอัยการแต่ละคนได้[42] เมื่อพิจารณาหลักการนี้แล้วจะเห็นได้ว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมสามารถควบคุมอัยการสูงสุดซึ่งเป็น

---

[42] กฎหมายสำนักงานอัยการญี่ปุ่น มาตรา 14 (Public Prosecutors office Law)

บุคคลสูงสุดในการปฏิบัติหน้าที่การฟ้องคดี จึงถือว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมสามารถควบคุมงานฟ้องคดีทางอ้อมได้แต่ไม่สามารถควบคุมงานฟ้องและดำเนินคดีของพนักงานอัยการแต่ละคนอันถือเป็นการควบคุมทางตรงได้ จึงถือได้ว่าการสอบสวนของพนักงานอัยการมีอิสระและสามารถอำนวยความยุติธรรมได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ระบบงานสอบสวนโดยพนักงานอัยการในคดีอาญายังได้รับการยอมรับว่าเป็นงานสอบสวนที่ไว้วางใจได้และเป็นงานสอบสวนเพื่อประโยชน์ของสาธารณะอย่างแท้จริง ต่อมาจึงมีการพัฒนางานสอบสวนของพนักงานอัยการเป็นหน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษในสำนักงานอัยการ

หน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษในประเทศญี่ปุ่น ส่วนใหญ่แล้วหน่วยงานดังกล่าวจะทำการสืบสวน สอบสวนในคดีที่มีความสลับซับซ้อน คดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ หรือคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นข้าราชการระดับสูง ฯลฯ ทั้งนี้หน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษก่อตั้งขึ้นมาเพื่อเสริมสร้างกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เนื่องจากถ้าปล่อยให้เป็นหน้าที่ของพนักงานตำรวจในการทำหน้าที่สอบสวนก็จะทำให้ไม่เกิดประสิทธิภาพ เนื่องจากการปฏิบัติงานของตำรวจไม่มีความเป็นอิสระเหมือนหน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษเพราะต้องปฏิบัติภายใต้คำสั่งของข้าราชการระดับสูง หรือสมาชิกรัฐสภา ฯลฯ จึงไม่สามารถดำเนินการสอบสวนได้อย่างมีอิสระและประสิทธิภาพที่แท้จริง

2.3.1.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบหน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษของประเทศญี่ปุ่นกับกรมสอบสวนคดีพิเศษของประเทศไทย

ในประเทศญี่ปุ่น กำหนดให้หน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษเป็นหน่วยงานภายในสังกัดของสำนักงานอัยการสูงสุด และพนักงานสอบสวนคดีพิเศษคือ พนักงานอัยการประจำสำนักงานอัยการจังหวัด ซึ่งถือว่าหน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษในประเทศญี่ปุ่นเป็นโครงสร้างที่อำนวยความเป็นอิสระแก่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษให้ปลอดจากการบีบคั้นโดยอิทธิพลทางการเมืองหรืออำนาจอื่นอันมิชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมไม่อาจใช้อำนาจหรืออิทธิพลทางการเมืองมาแทรกแซงหรือเบี่ยงเบนความยุติธรรมในการรวบรวมพยานหลักฐานหรือการพิจารณาสั่งคดีได้ นอกจากนี้การกำหนดให้หน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษเป็นหน่วยงานภายในสังกัดของสำนักงานอัยการสูงสุดยังมีข้อดีอีกประการคือ การกำหนดให้พนักงานอัยการทำหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนคดีดังกล่าวยังเป็นการลดขั้นตอนการสอบสวนด้วย ส่วนในประเทศไทยกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นหน่วยงานซึ่งสังกัดกระทรวงยุติธรรม มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้บริหารและให้นโยบาย นอกจากนี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมยังมีอำนาจในการควบคุมและกำกับดูแลการบริหารงานรวมถึงอำนาจในการบังคับบัญชาอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษและพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ แม้ว่ากรมสอบสวนคดีพิเศษจะมีคณะกรรมการคดีพิเศษ หรือ กคพ.

เป็นคณะกรรมการกำหนดกฎเกณฑ์การบริหารงานก็ตาม แต่ตำแหน่งประธานกรรมการและรองประธานกรรมการคือ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมซึ่งเป็นข้าราชการการเมืองระดับสูงและมีอำนาจทางการเมืองมากจนอาจส่งผลกระทบต่อความยุติธรรม โดยเฉพาะคดีที่ผู้กระทำผิดเป็นข้าราชการการเมือง

ซึ่งในกรณีนี้เห็นว่า แม้กรมสอบสวนคดีพิเศษในประเทศไทยจะจัดตั้งเป็นกรมภายในกระทรวงยุติธรรมก็ตาม แต่ปัญหาในเรื่องอิทธิพลทางการเมืองหรือความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ จะพิจารณาแต่เพียงว่าผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในการบังคับบัญชาเป็นข้าราชการทางการเมืองนั้นย่อมเป็นการพิจารณาปัญหาที่ไม่ตรงจุด เนื่องจากการพิจารณาเพียงว่าผู้ที่มีอำนาจในการบริหารงานภายในกระทรวง ทบวง กรม ไม่ควรเป็นข้าราชการทางการเมืองแล้ว การปฏิบัติงานภายในกระทรวง ทบวง กรม ย่อมไม่สามารถ ดำเนินงานได้เพราะข้าราชการทางการทางการเมืองเหล่านี้เป็นผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนภายใต้ ระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นย่อมเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการควบคุม ดูแลบริหารงานภายในหน่วยงานที่ตนรับผิดชอบให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งหากข้าราชการทางการเมืองใช้อำนาจโดยมิชอบแทรกแซงการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษแล้ว ก็จะมีองค์กรอิสระตามกฎหมายที่จะเข้ามาทำหน้าที่ในการดูแลและควบคุมความประพฤติของข้าราชการทางการเมืองได้ คือ ป.ป.ช นอกจากนี้สภาผู้แทนราษฎรยังเป็นองค์กรตามกฎหมายที่จะทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของข้าราชการทางการเมืองโดยการซักฟอก ตั้งกระทู้ถาม หรือเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีได้ ดังนั้น เมื่อพิจารณาอำนาจในการตรวจสอบข้าราชการทางการเมืองแล้วจึงกล่าวได้ว่า การให้กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นหน่วยงานภายใต้สังกัดของกระทรวงยุติธรรมจึงไม่น่าเป็นที่หวั่นวิตกแต่ประการใด

แม้ว่าประเทศญี่ปุ่นจะได้มีการจัดตั้งหน่วยงานในระดับจังหวัดที่เรียกว่า Special Investigation Department ขึ้นมาอีกก็ตาม แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จมากนัก เนื่องจากยังขาดแคลนพนักงานที่จะทำหน้าที่สืบสวนสอบสวน แต่สำหรับกรมสอบสวนคดีพิเศษของประเทศไทยนั้นไม่มีสำนักงานในระดับจังหวัด อำเภอ ดังเช่น หน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งในอนาคตหากคดีในต่างจังหวัดอาจพบอุปสรรคได้ ในส่วนการประสานงานกับตำรวจท้องที่ประกอบกับความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อตำรวจกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษซึ่งไม่มีเครื่องแบบจะแตกต่างกันมาก ประชาชนอาจไม่ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ก็ได้

ส่วนวิธีการสอบสวนคดีในประเทศญี่ปุ่นนั้นจะไม่อนุญาตให้ใช้การสอบสวนแบบลับ การสอดแนม หรือการใช้เครื่องมือสอดแนมโดยเด็ดขาด แต่ตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาอาจมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้มาซึ่ง

ข้อมูลข่าวสารใดซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าข้อมูลนั้นอาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ[43] หรืออธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษก็มีอำนาจให้บุคคลใดเข้าไปแฝงตัวในองค์กร หรือกลุ่มคน เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน[44] ดังนั้นกรมสอบสวนคดีพิเศษของประเทศไทยกับหน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษประเทศญี่ปุ่นจึงมีความคล้ายคลึงและแตกต่างกันในบางส่วนตามข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้น ซึ่งประเทศไทยควรนำมาพิจารณาปรับใช้กับกรมสอบสวนคดีพิเศษได้บางประการตามความเหมาะสม เพื่อทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษพัฒนาได้ดียิ่งขึ้นไป

2.3.2 หน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษของประเทศสหรัฐอเมริกา

2.3.2.1 แนวคิดในการจัดตั้งและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษของประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาประกอบด้วย 50 รัฐ ซึ่งแต่ละรัฐต่างมีอำนาจอธิปไตยของตนเอง ทำให้ระบบและการบริหารงานยุติธรรมเป็น 2 ระบบ คือระบบของแต่ละมลรัฐและระบบของรัฐบาลกลาง กล่าวคือ แต่ละรัฐต่างมีกฎหมายอาญาบังคับใช้และมีเจ้าหน้าที่กระบวนยุติธรรมรับผิดชอบตั้งแต่ตำรวจ อัยการ ศาลและราชทัณฑ์ โดยรัฐบาลกลางก็จะออกกฎหมายมาบังคับใช้เพื่อปกป้องคุ้มครองรักษาอำนาจอธิปไตยและความมั่นคงปลอดภัยของประเทศในภาพรวม อีกทั้งยังมีหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมแยกต่างหากตั้งแต่ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์

การสอบสวนคดีพิเศษของสหรัฐอเมริกาเกิดจากบทบาทหน้าที่ของตำรวจ ซึ่งตำรวจของประเทศสหรัฐอเมริกาแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ ตำรวจสหรัฐ ตำรวจมลรัฐ และตำรวจท้องถิ่น ตำรวจที่ถือเสมือนว่าเป็นหน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษในสหรัฐอเมริกา คือตำรวจรัฐบาลกลางหรือตำรวจสหรัฐ ตำรวจรัฐบาลกลางตั้งขึ้นมา เมื่อ ค.ศ. 1789 ระยะแรกที่ตั้งขึ้นมาเพื่อดำเนินคดีอาชญากรรมเฉพาะอย่าง ส่วนมากเป็นการลักลอบค้าสินค้าเถื่อน เช่นค้าสุราเถื่อน จนในที่สุดตำรวจรัฐบาลกลางพัฒนามาเป็น FBI หรือ Federal Bureau of Investigation เป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่จัดตั้งขึ้นปี 1906 สังกัดกระทรวงยุติธรรม หรือ Department of justice

นับว่า FBI เป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอีกหน่วยงานหนึ่งที่ช่วยทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนความผิดทางอาญาที่มีความสลับซับซ้อน ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก โดยถือว่าหน่วยงานสอบสวน FBI เป็นอาวุธที่สำคัญของสหรัฐในการปราบปรามอาชญากรรม โดยหน่วยงานสอบสวน FBI ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม ค.ศ. 1908

---

[43] มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

[44] มาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

โดยอัยการสูงสุด (Attorney General) ชื่อ Charles J. Bonaparte[45] ซึ่งหน่วยงาน FBI สังกัดกระทรวงยุติธรรมโดยมี Attorney General* เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดในกระทรวงยุติธรรม (Department of justice) ดังนั้น Attorney General จึงเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดในหน่วยงานสอบสวน FBI ด้วย

อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานสอบสวน FBI ที่สำคัญ คือ การบังคับใช้กฎหมายของประเทศ ซึ่งมีลักษณะ 2 ประการคือ

1. ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ เช่น การก่อวินาศกรรม การปฏิวัติ การเป็นสายลับให้แก่ประเทศอื่น ๆ ฯลฯ

2. ความผิดอาญาที่เกิดขึ้นในหลายมลรัฐติดต่อกัน เช่น การฆาตกรรมต่อเนื่องหลายรัฐหรือการปล้นทรัพย์หรือชิงทรัพย์หลายมลรัฐติดต่อกัน ฯลฯ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหน่วยงานสอบสวน FBI เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจทั่วประเทศสหรัฐฯ แต่ก็มีขอบเขตอำนาจเฉพาะกฎหมายของรัฐบาลกลางเท่านั้น อีกทั้งถูกจัดตั้งขึ้นมาเพื่อดำเนินการจัดการความผิดทางอาญาที่เกิดขึ้นหลายมลรัฐต่อเนื่องกัน เพื่อขจัดปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจแต่ละมลรัฐเพราะถ้าปล่อยให้แต่ละมลรัฐทำการสืบสวน สอบสวนความผิดดังกล่าวที่มีลักษณะต่อเนื่องหลายมลรัฐก็จะทำให้เกิดความล่าช้าเกิดการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อนได้จึงให้หน่วยงาน FBI เข้ามาแก้ไขปัญหาดังกล่าวรวมถึงภาระหน้าที่จัดการกับปัญหาอาชญากรรมระหว่างรัฐซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกขณะตามความเจริญก้าวหน้าของประเทศ เพื่อให้เกิดความมั่นใจแก่ประชาชนว่าจะได้รับความปลอดภัย ความสงบสุขภายใต้การปฏิบัติงานของหน่วยงานสอบสวน FBI

ปัจจุบันสำนักงานใหญ่ FBI ตั้งอยู่ที่ตึก J. Edgar Hoover ซึ่งอยู่ในกรุง Washington D.C และในปี ค.ศ. 1932 ได้ตั้งสถาบันฝึกอบรมพิเศษที่เกี่ยวกับการสืบสวน สอบสวน ศิลปะการต่อสู้ ที่ New York และปัจจุบันย้ายไปอยู่ที่ Quantico มลรัฐ Virginia และยังตั้งกองประวัติอาชญากรรมทำการพิสูจน์ตรวจลายนิ้วมือเพื่อสนับสนุนคอยช่วยเหลือการทำงานของตำรวจ ซึ่งตั้งอยู่ที่ Idaho และ New Jersey นอกจากนี้ยังตั้งห้องทดลองทางอาชญากรรมใช้เทคโนโลยีชั้นสูงเพื่อช่วยในการชี้ตัวผู้ต้องสงสัยเพื่อสนับสนุนงานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์

---

[45] http:www.fbi.gov/fbihistory.htm

* Attorney General เป็นตำแหน่งที่ได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดีโดยความเห็นชอบจากรัฐสภาและเป็นรัฐมนตรีคนหนึ่งในคณะรัฐมนตรีด้วย ซึ่ง Attorney General เป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารด้านการบังคับตามกฎหมาย (Law Enforcement) และเป็นเจ้าหน้าที่ทางกฎหมายสูงสุด (Chief legal officer)

บุคคลากรในหน่วยงาน FBI ไม่มียศแต่มีคำนำหน้าว่า "Agent" ซึ่งแบ่งบุคลากรออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ[46]

1. Professional Support Personal ได้แก่ เจ้าหน้าที่งานสนับสนุน เช่น เจ้าหน้าที่ธุรการ ช่างเทคนิค นักภาษาศาสตร์หรือผู้เชี่ยวชาญภาษาต่างประเทศ เจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ นักบัญชีหรือวิศวกร เป็นต้น

2. Special Agents เป็นผู้มีอำนาจเต็มในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดีที่อยู่ในอำนาจของ FBI ซึ่งต้องมีคุณสมบัติเป็นคนสัญชาติอเมริกา มีอายุตั้งแต่ 25 ปี ขึ้นไปและมีสมรรถภาพร่างกายที่แข็งแรงสำเร็จการศึกษาขั้นต่ำในชั้นปริญญาตรีและจะต้องผ่านหลักสูตรการฝึกอบรมที่ศูนย์ฝึกอบรม The FBI Academy in Quantico ซึ่งจะสอนวิชาการเกี่ยวกับ การสืบสวนสอบสวน ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว การฝึกการใช้อาวุธ ฯลฯ ซึ่งบุคลากรประเภทนี้มีอำนาจสืบสวน สอบสวนไม่เว้นแม้แต่ในเขตพื้นที่ทหาร โดยในการปฏิบัติงานนั้นเมื่อมีคดีเกิดขึ้นจะให้โอกาสตำรวจท้องถิ่นเข้าทำการปฏิบัติหน้าที่ก่อน 24 ชั่วโมง หากพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าวแล้วยังไม่สามารถแก้ปัญหาหรือจับกุมคนร้ายได้ หน่วยงานสอบสวน FBI จะข้ามาปฏิบัติหน้าที่แทนทันที ส่วยในเขตพื้นที่ทหารจะขยายระยะเวลาเป็น 48 ชั่วโมง เว้นแต่รัฐบาลกลางจะสั่งให้ดำเนินการทันทีตั้งแต่เกิดเหตุ นอกจากนั้น FBI ยังมี Legal Attaches หรือ Liaison officer ประจำสถานฑูตในต่างประเทศจำนวน 40 แห่ง เพื่อทำหน้าที่ประสานงานที่เกี่ยวกับภาระหน้าที่ของ FBI รวมทั้งการประสานงานกับตำรวจสากลในการช่วยป้องกันปราบปรามอาชญากรรม

วิเคราะห์เปรียบเทียบหน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษของประเทศสหรัฐอเมริกากับกรมสอบสวนคดีพิเศษของประเทศไทย

กรมสอบสวนคดีพิเศษของไทย (DSI) ที่ได้จัดตั้งขึ้นมานี้ได้รับอิทธิพลและแนวความคิดมาจากหน่วยงานสืบสวนกลางที่มีชื่อเสียงของสหรัฐอเมริกานั่นคือ หน่วยงาน FBI (The Federal Bureau of Investigation) แต่จากการศึกษาพบว่ามีความแตกต่างกันหลายประการ กล่าวคือ ระบบของแต่ละมลรัฐและระบบของรัฐบาลกลาง ซึ่งแต่ละรัฐมีรัฐสภามีอำนาจในการออกกฎหมายบังคับใช้ และมีเจ้าหน้าที่กระบวนการยุติธรรม คือ ตำรวจ ศาล อัยการ รวมถึงราชทัณฑ์เป็นของตนเองและต่างเป็นอิสระ เว้นแต่อำนาจในทางการทหารและอำนาจเกี่ยวกับการต่างประเทศจะขึ้นอยู่กับรัฐบาลกลาง กฎหมายที่รัฐบาลกลางออกมาเพื่อใช้บังคับ เช่น กฎหมายภาษีเงินได้บุคคล กฎหมายยาเสพติด กฎหมายศุลกากร กฎหมายความมั่นคงของประเทศ ฯลฯ เพื่อจะปกป้องคุ้มครอง รักษาความมั่นคงปลอดภัยในประเทศ

---

[46] http://www.fbi.gov/libref/factsfigure/wcc.htm

ประเทศไทยมีลักษณะเป็นรัฐเดี่ยว (Single State) มิใช่มลรัฐ (Federal State) หรือสหรัฐ (United State) หน่วยงาน FBI เป็นโครงสร้างของสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีตำรวจรัฐบาลกลาง (Federal Police) ตำรวจระดับมลรัฐ (State Police) และตำรวจระดับท้องถิ่น (Municipal) ตำรวจแต่ละระดับมีอำนาจเป็นของตนเองไม่ขึ้นกับรัฐบาลกลาง แต่โครงสร้างการปกครองของประเทศไทยนั้น จะขึ้นอยู่กับรัฐบาลกลางเพียงแห่งเดียว อำนาจกรมสอบสวนคดีพิเศษของประเทศไทย(DSI) พิจารณาแล้วนั้นคุมทั้งประเทศเน้นหนักที่ภารกิจส่วนกลาง แต่ไม่มีสำนักงานในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ดังเช่น สหรัฐอเมริกา ดังนั้น การปฏิบัติงานจะใช้วิธีประสานงานกับตำรวจท้องที่ซึ่งแตกต่างจากสหรัฐอเมริกาที่มีสำนักงานระดับท้องถิ่นด้วย แม้ว่า FBI กับกรมสอบสวนคดีพิเศษของประเทศไทยจะสังกัดในกระทรวงยุติธรรมเหมือนกันก็ตาม แต่หน่วยงาน FBI มีอัยการสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกา เป็นผู้ควบคุมดูแลและบริหารยุติธรรมใน FBI แต่ประเทศไทยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้บริหารและกำหนดนโยบาย ควบคุมและกำกับดูแลการบริหารงาน รวมถึงอำนาจในการบังคับบัญชาอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษและพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ นอกจากนี้หากพิจารณาแล้วกรมสอบสวนคดีพิเศษของประเทศไทยนั้นไม่น่าจะเหมือนกับหน่วยงาน FBI เนื่องด้วยความแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นระบบการปกครอง ระบบการบริหารงานยุติธรรม กรมสอบสวนคดีพิเศษของประเทศไทยนั้นเป็นหน่วยงานบังคับใช้กำหมายของรัฐหน่วยงานหนึ่งที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายเฉพาะเช่นเดียวกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมศุลกากร หรือกรมป่าไม้ ฯลฯ

นอกจากนี้หน่วยงาน FBI ยังมีหน่วยงานตรวจพิสูจน์เป็นของตนเองเพื่อให้การสอบสวนเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เมื่อเกิดความผิดที่อยู่ในอำนาจของ FBI แล้ว การพิสูจน์หรือเก็บรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ จะต้องกระทำโดยหน่วยงานของ FBI เพียงแห่งเดียวเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทย หน่วยงานตรวจพิสูจน์มีหลายหน่วยงาน ได้แก่ สถาบันนิติเวช โรงพยาบาลตำรวจ และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นมาใหม่ แยกออกจากหน่วยงานสอบสวนไม่ได้อยู่ภายใต้อำนาจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็นหน่วยงานของรัฐหน่วยงานหนึ่งที่แยกต่างหาก โดยสังกัดกระทรวงยุติธรรมเช่นเดียวกับกรมสอบสวนคดีพิเศษ ทำหน้าที่ตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เช่น การตรวจ DNA เหตุผลที่จัดตั้งขึ้นมานั้นก็เพื่อถ่วงดุลย์กับหน่วยงานตรวจพิสูจน์อื่น ๆ ของรัฐที่มีอยู่แล้ว จะนำไปสู่ปัญหาการตรวจพิสูจน์ซ้ำซ้อน มีผลทำให้การทำสำนวนการสอบสวนล่าช้าและเกิดผลเสียต่อรูปคดี เช่น กรณีเร่งด่วนหากล่าช้าผู้ต้องหาอาจทำลายพยานหลักฐานต่าง ๆ ถ้าหากอาศัยหน่วยงานตรวจพิสูจน์จากหน่วยงานอื่นอาจเกิดความล่าช้าได้ หรือกรณีการตรวจพิสูจน์เขม่าดินปืน ตามหลักวิชาการต้องทำการตรวจ

พิสูจน์หลังเกิดเหตุไม่เกิน 6 ชั่วโมง เนื่องจากเขม่าดินปืนจะหายไป กรณีปัญหาที่กล่าวมาหากมีหน่วยงานตรวจพิสูจน์เป็นของตนเอง ก็อาจสร้างความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่าหน่วยงาน FBI ของสหรัฐอเมริกานั้นได้ก่อตั้งมาเป็นระยะเวลานานทำให้ระบบการทำงานต่างๆ เป็นไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อยหรือกล่าวได้ว่าเข้าที่เข้าทางแล้ว มีเจ้าหน้าที่ที่เชี่ยวชาญเป็นพิเศษ มีกำลังคนและงบประมาณที่เพียงพอ รวมถึงอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย แต่สำหรับกรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือ DSI นั้นเริ่มจัดตั้งขึ้นเพียง 4 ปี การปฏิบัติงานยังคงต้องอาศัยความช่วยเหลือและร่วมมือจากหน่วยงานอื่นอยู่ ไม่ว่าจะเป็นบุคลากร สถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือเทคโนโลยี เนื่องจากเหตุผลดังกล่าวทำให้ระยะเริ่มแรกนั้นการปฏิบัติงานของหน่วยงาน DSI อาจทำงานได้ในระดับหนึ่งยังไม่ประสบผลสำเร็จงดงามได้อย่างที่หวังไว้ ต้องอาศัยระยะเวลา อย่างไรก็ตามหน่วยงาน DSI ก็เป็นความหวังใหม่ที่จะสร้างหลักประกันในความปลอดภัยของประชาชนทั่วไป แม้ว่ากรมสอบสวนคดีพิเศษของประเทศไทยจะมีความแตกต่างจากหน่วยงาน FBI ของสหรัฐอเมริกา อันเนื่องมาจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นก็ตาม แต่วัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งหน่วยงานทั้งสองขึ้นมานั้นคล้ายคลึงกัน นั่นคือ ต้องการที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพลเมืองของตนให้ดีที่สุด